

Rüyet: Anlatının 'Sine'si

**Derviş Zaim: Mit, ritüel ve semboller
olmadan derinleşemezsiniz**

William Blake'in anarşizan fikirleri

Hitler'in ordusu nasıl kuruldu?

8

Derviş Zaim: Mit, ritüel ve semboller olmadan derinleşemezsiniz

Adalet Çavdar

16

William Blake'in anarşizan fikirleri

Emek Erez

20

Hitler'in ordusu nasıl kuruldu?

Soner Sert

23

Ferhunde Özbay'dan feminist adanmışlık

Büşra Uyar

26

Kırılğan gerçekler

İlgaz Gökırmaklı

28

Etkinlik - Yeni Çıkanlar - Çok Okunanlar

Sayı: 60 | Haziran 2019

Yayın Sahibi

AND Gazetecilik ve Yayıncılık,

San. ve Tic. A.Ş. adına

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Katkıda Bulunanlar

Yavuz Demir, Adalet Çavdar, Emek

Erez, Soner Sert, Büşra Uyar, Ilgaz

Gökırmaklı

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Tabutta Rövaşata, Filler ve Çimen, Cenneti Beklerken gibi kült filmlerin yönetmeni olan Derviş Zaim yirmi beş yıl aradan sonra yeni bir roman yazdı. İlk romanı Ares Harikalar Diyarında 1994 yılında yayımlanan Zaim'in yeni romanı Rüyet Yapı Kredi Yayınları tarafından Mayıs ayında raflardaki yerini aldı.

Rüyet, yazının geçmiş referansları ile bugünde bir kadının kendi döngüsünü arayışının romanı. Bir mimar olan Sine uyku problemi yaşarken rüyalara merak salıyor ve insanların uykularını kaydetmek ve onlara uyanır uyanmaz rüyalarını anlatırmak istiyor. Bu Sine'nin temel arayışlarından ve çabalarından sadece biri. Romanın içinde Sine mimarlığın, erkekliğin, kadınlığın, aşkın, akraba ilişkilerinin içinde kendini sorguluyor, kendini arıyor. Uyku ile uyanıklığın döngüsü gibi bu arayışı sürekli kendisini yeniliyor. Ve bu arayış hem batılı hem doğulu roman anlayışı ile bir polisiye kıvamında sürükleyici bir üslupla okura sunuluyor. Şeyh Galip'in Hüsn-ü Aşk'ından Spinoza'ya varan çabanın, hayretin, yolun romanı Rüyet. Adalet Çavdar, Derviş Zaim ile yeni romanı Rüyet'i ve insanın bu kalabalık içerisinde kendisini aramayı nasıl keşfedebileceğini konuştu.

Derviş Zaim'in, 'Rüyet'i için, Hüsn-ü Aşk örneğini izleyerek, ana karakter Sine'nin ifade ettiği bir biçimde, yolculuk ve arama metaforları ile örgülenmiş, iç içe geçmiş bir anlatılar toplamıdır denebilir. Yavuz Demir yazdı.

Peter Marshall'ın yazdığı ve Sub Yayınları etiketiyle çıkan 'Bir Anarşist Olarak Wiliam Blake' raflarda yerini aldı. Kitap Blake'i başka bir çerçeveden değerlendirme imkanı sunarken, pek çok konu Marshall'ın Blake'i anarşizm üzerinden okumasını destekliyor. Emek Erez imzasıyla...

Zamanla kurumsallaşıp, partinin ve sonra da devletin paramiliter gücü -ve aynı zamanda düzenli ordusu- haline dönüşen, Nazizm ideolojisinin kirli eylemlerini üstlenen ve soykırımın baş mimarı olan bu grubun varoluşunu, biçimlenişini, tarihini ve yapılanmasını anlatan Chris McNab imzalı SS Teşkilatı / Hitler'in Elit Ordusu isimli kitap, Barbaros Uzunköprü çevirisiyle, Timaş Yayınları'ndan yayımlandı. Soner Sert kaleme aldı.

Ilgaz Gökırmaklı ve Büşra Uyar bu sayımızda yer alan diğer isimler oldu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi bayramlar

Anıl Mert Özsoy

Rüyet: Anlatının 'Sine'si

Derviş Zaim'in Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan yeni romanı, 'Rüyet' raflarda yerini aldı. Kitap için, Hüsn-ü Aşk örneğini izleyerek, ana karakter Sine'nin ifade ettiği bir biçimde, yolculuk ve arama metaforları ile örgülenmiş, iç içe geçmiş bir anlatılar toplamıdır denebilir.

Yavuz Demir

Metinler yazılı hallerinin ötesindedirler. Bunu nasıl gerçekleştirebilirler? Bir maceranın, bir hadisenin anlatılışından öte ne olabilir? İbretlik bir hal mi? Nasihat ve ahlak numunesi bir dillendirilme mi? Alice Harikalar Diyarında romanı şöyle başlıyor: “Bakıcısının okuduğu kitaptan sıkılmaya başlamıştı... İçinde mükâleme ve resim olmayan kitap ne işe yarardı ki?”

Alice metaforundan hareketle okur için anlatıyı değerli kılan, ortak buluşma noktalarından ve değerler manzumesinden öte neyin olduğu, olabileceğidir. Mükâleme ve resim yerine ikame edilebilecekler nelerdir? Okur bölünmüşlüğü, mukabele etmeyi test edebilir mi? Edilgen yapılanış ve okunuş artık yerini bir başkasına terk etmiş olmalıydı. Nedir naturası anlatının? Nucleus: Öz, çekirdek, cevher, zübde...

‘ANLATIDA PEŞİNE DÜŞÜLECEK OLAN NEDİR?’

Her metnin bir nucleusu vardır; anlam zannedilerek peşine düşülen. Metnin varlığı ‘anlam’a kavuşmakla sınırlıdır çoğunluk için. Temel soru; öyleyse anlatıda peşine düşülecek olan nedir? Roland Barthes peşine düşülecek olanı kuruluş itibarıyla kavramsallaştırır: Fabric of the Word... Kelimenin dokusu/dokunuşu.

Şeyh Galip Hüsn-ü Aşk’ta bunu karşılayan ibareyi şöyle ifade eder: Mânâ-yı latif... Latif kelimesinin, derin, gizli, ince, hoş anlamları yanında bir diğer manası da ‘mütenasip’ oluşturmaktadır. Bu bir dengeleme, estetik balans yaratma meselesi olup, Barthes’ın tarif ettiği dokunuşa karşılık gelir. Öyleyse anlatının peşine düşülecek olan hususlarının başında bu latiflik ve dokunuş olmalıdır. Metnin var ve provoke ettiği süreci bu dokuda kavrayabilmek, anlam dediğimiz şey! Geriye söylenebilecek arz-ı hal kalır. Herkes de bunu bilir zaten. Kağıt üstüne ‘ortak’ olarak kaydedilendir o. Alamettir, sadece. Kıyamet kopmaz ondan. Olacak olan yanına geldikleri ile ortak malzemenin ; Şahsi ve inkılabi bir anlam alanı yaratmasıdır. Bu özel ve öznel alan sanat telakkisi içerisinde görülür. Sanatın esasını teşkil eden kavrama ulaştırır bizi bu da: Tasavvur etmek. Zihinde canlandırmak, düşünmek: imajinasyon.

Kısaca iştilig edilecek olan: Tarz-ı hal. Ahmed Mithat Efendi bu soruyu ilk gündeme getiren yazarlarımızdan. Müşahedat romanında arz-ı halin anlatabilirliği hususunu ele alır. Soru Mithat Efendi için: Nasıl yazmak kaziyesidir?

Roman bizim için bir mesele: form ve içerik itibarıyla. Tanpınar'ın ve devamında yapılan tartışmaların odaklandığı yer: bizde roman/ var mı? Batı edebiyatının bir anlatı formu olan romanın bir karşılığı olmalı mı? Biz kendi anlatabilirliğimizi hangi formda üretebiliriz?

'ŞARKIN ANLATISI'

Metaforlar dünyasından hareketle bunu kısa ve hızlı bir şekilde cevaplayacak olursak; mitolojideki Atlas figürüne bakmak gerekir; zira romanın temeli entrikaya dayanır, örneğini Atlas mitolojisinden alan. Şark anlatısının bir entrika metaforu yoktur. Şehrin ve entrikanın çocuğu olan roman karşısında anlatıyı karşılayacak ve biçimlendirecek olan nedir? Bunu karşılayacak olan metonimik yapıda oluşmayı örnekleyecek, kültürel kodlar itibarıyla karşılığını bulabileceğimiz kelebek metaforudur. Entrik örgünün içerisinden çıkan bir anlatıdan çok, kelebeğin kanatlarında inşa edilmiş bir dokunuş olmalıdır. Şarkın anlatısı...

Postmodernizm aslında herkesin kendi hikayesine dönüp bakmasını ve onu yeniden yazmasını isterken ve sınır ihlallerini meşrulaştırarak metin kimliği sorununu da aşarak bize bir şans tanır aslında kurmaca için. Bu kapıdan tasavvur ederek girenlerden birisidir Derviş Zaim. Denilebilir ki hem sinemasında hem de romanlarında bu anlatabilirlik sorununu form ve içerik olarak aşmaya çalışır. Plato'dan 1960 yıllara kadar sorulan ben kimim mantıksal sorusunun üstüne çıkarak, ontolojik olanı yeğleyen postmodernist yaklaşım, çoğulluğu tercih ederek, tarihsel gerçekliği anlatının içerisinde ideolojik ve politik olanın da farklılaşmasını tetikleyerek, tasavvur kelimesinin öncülük ve kışkırtıcılığında olan şey değil, bizim olduğunu düşündüğümüz şey olarak algılatır ve yapılandırır.

Anlatıda çoktan ipin ucu kaçtı.

'RÜYET, POSTMODERNİZMİN HERC Ü MERC ETTİĞİ BİR ZİHİN ÜLKESİNDE GEÇER'

Ares Harikalar Diyarında romanından sonra bu kez okur karşısına Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan Rüyete romanı ile çıkan Zaim, 'anlatabilirlik'i postmodernist kurmacanın bütün sınırları ile ihata ettiği bir biçimde oluşturur. Denilebilir ki, anlatıda ipin ucunun kaçtığını örnekleyen bir romandır Rüyete. Yani, postmodernizmin herc ü merc ettiği bir zihin ülkesinde geçer her şey. Eğer bir karşılık aranacaksa; mekânlar, isimler ve olaylar ne güne duruyor diye bakmayın sakın, sonunda halk

'Postmodernizm aslında herkesin kendi hikayesine dönüp bakmasını ve onu yeniden yazmasını isterken ve sınır ihlallerini meşrulaştırarak metin kimliği sorununu da aşarak bize bir şans tanır aslında kurmaca için. Bu kapıdan tasavvur ederek girenlerden birisidir Derviş Zaim.'

ibaresine düşecektir yolunuz: benim oğlum bina okur, döner bir daha okur! Varsa bir karşılık, kâğıt varlık ve mekânlarda aranmalıdır.

Anlatının başlangıç kısmı bir masumiyet göstergesidir adeta: Kural dışı hiçbir şey yoktur aslında; görülen aykırı bir tasavvur hamlesidir, Sine'nin peşine düştüğü rüya kaydı!

'...Şimdi sanatsal bir performans planlıyorum ya. O gösteri için birkaç kişinin belli mekânlarda uyuması lazım. Uyanınca onlara rüyalarını anlattıracağım. Videoya kaydedeceğim rüyalarını.'

Anlatı bir gaye ile o gayenin peşinde olan öznenin arasındaki ilişkiler toplamıdır. Sine, bir tür objeye dönüşen 'rüya'nın peşinden giderek anlatının varlık alanı içerisine çekilir, bu mânâsıyla roman, kurmaca dünyanın biçimleniş ve niyetler toplamını gösteren Hüsn ü Aşk'ın sebep-i telif kısmında ifade edilen hükmü yineler karmaşık ve oyun esaslı yapısıyla:

Daim bunu der ki elde hâme
Âfet bana itibar-ı amme

Rüyet, Derviş Zaim, 264 syf., Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 2019

'RÜYET BİR TÜR TECRİT ANLATISIDIR'

Rüyet, Hüsn-ü Aşk örneğini izleyerek, ana karakter Sine'nin isminin de ifade ettiği bir biçimde, iç içe geçmiş bir anlatılar toplamıdır aslında, yolculuk ve arama metaforları ile örgülenmiş. Hız ve hafiflik, şark anlatısına ait bu iki ana detay, Rüyet romanının ana eksenini oluşturur. Anlatı boyunca çoğalan olay dizisi, karmaşık hal ancak kendisini hız ve hafiflik ile dengeler; Hüsn ü Aşk'tan mülhem, Rüyet bir tür tecrit anlatısıdır, diyebiliriz.

Bu anlatıya yön veren nedir?

Calvino'nu ifadesiyle:

'Anlatıya yön veren ses değil kulaktır.'
Mevlana'nın Mesnevi başlangıcı gibi:
'Dinle neyden kim, hikayet etmede'

Rüyet, peşinde olunan rüya gayesi, Hüsn ü Aşk yapı ve simgeleriyle; o kulağı arama işidir! Mukabele etmeye varsanız, ne iyi!

Derviş Zaim: Mit, ritüel ve semboller olmadan derinleşemezsiniz

Derviş Zaim'in yeni romanı 'Rüyet' Yapı Kredi Yayınları etiketiyle okurla buluştu. Kitap geçmiş ve gelecek, arzu ve gerçeklik arasında sıkışmış insanın kendisine bir anlam, bir hikâye, yaratma çabasını anlatıyor. Spinoza'dan örnekler de vererek, "Hikayeyi mesnevinin çizgisi ile birlikte konumlandırmaya çalıştım" diyen Derviş Zaim ile Rüyet'i ve insanın kendisini nasıl arayabileceğini konuştuk.

Tabutta Rövaşata, Filler ve Çimen, Cenneti Beklerken gibi kült filmlerin yönetmeni olan Derviş Zaim yirmi beş yıl aradan sonra yeni bir roman yazdı. İlk romanı Ares Harikalar Diyarında 1994 yılında yayımlanan Zaim'in yeni romanı Rüyet Yapı Kredi Yayınları tarafından Mayıs ayında raflardaki yerini aldı.

Rüyet, yazının geçmiş referansları ile bugünde bir kadının kendi döngüsünü arayışının romanı. Bir mimar olan Sine uyku problemi yaşarken rüyalara merak salıyor ve insanların uykularını kaydetmek ve onlara uyanır uyanmaz rüyalarını anlattırmak istiyor. Bu Sine'nin temel arayışlarından

Adalet Çavdar

ve çabalarından sadece biri. Romanın içinde Sine mimarlığın, erkekliğin, kadınlığın, aşkın, akraba ilişkilerinin içinde kendini sorguluyor, kendini arıyor. Uyku ile uyanıklığın döngüsü gibi bu arayışı sürekli kendisini yeniliyor. Ve bu arayış hem batılı hem doğulu roman anlayışı ile bir polisiye kıvamında sürükleyici bir üslupla okura sunuluyor. Şeyh Galip'in Hüsn-ü Aşk'ından Spinoza'ya varan çabanın, hayretin, yolun romanı Rüyet. Derviş Zaim ile yeni romanı Rüyet'i ve insanın bu kalabalık içerisinde kendisini aramayı nasıl keşfedebileceğini konuştuk.

İlk romanınız 1992 yılında Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. Biz sizi sinema ile tanıyoruz. En son 2016'da bir film yaptınız. Edebiyatla olan ilişkinizi bilmeyen okurlar için bahsedebilir miyiz?

Ares Harikalar Diyarında 1994'de yayınlandı. Yakınlarda Yapı Kredi Yayınları'ndan yeniden basılacak. Sinema ilgisi çocukluktan beri vardı. İyi bir izleyici olmaya çalışıyordum öncelikle. Ama yetişme çağında edebiyata yönelim söz konusu oldu. Başlarda iyi bir okur olmaya gayret ettim. Sonra yazmaya heveslendim. Beni düzeltenler, bana yardım edenler oldu liseden beri. Yavaş yavaş birikti, evrildi, üniversite yıllarında romanı yazmaya başladım. Romanla çalışmak, onunla konuşmaya başlamak, karakter, olay örgüsü, sembol, ritüel, mit üzerine düşünmemi sağladı. Edebiyat hem sinemamı biçim ve içerik olarak besledi, hem de meseleleri daha farklı ele almamı sağladı. Bir de 80'lerde 90'larda film yapmak kolay değildi. Özellikle dışarıklı birisi olarak sinema yapmam imkansız gibiydi. Dolayısıyla edebiyata dair ürün vermek daha ulaşılabilir bir hedef, daha altından kalkılabilir bir amaç gibiydi. Tabutta Rövaşata'yı yapmadan önce, ki o da gerilla koşullarında yapılmıştır, yazdım. Bana gereken bir kağıt, bir kalemdi. Ama pratik koşulları ana neden haline getirmemek lazım, edebiyata ezelden beri yoğun ilgim vardı diyebilirim. Hatta üniversite yıllarında bir Kafka uyarlaması yapayım diye yola düştüm ama gerçekleştiremedim. Bundan sonra da 25 yıl beklemeyeceğim.

'BİR YAZARIN İÇİNE DÜŞECEĞİ EN BÜYÜK GÜNAH SIKICILIKTIR'

Rüyet okurken insanın gözünde kare kare canlanan bir roman.

Berrak olmasına dikkat ettim. Bir yönetmenin ve yazarın içine düşecekleri en büyük günahlardan biri sıkıcılıktır. Bu romanın derin bir tarafının olmasını ama aynı zamanda sürükleyici de olmasını istedim. Berraklık klasik anlatı biçiminin kendisine de bağlıdır. O beceri da sanırım genellikle klasik anlatı biçimine ne kadar hakim olduğunuzla ilgilidir. Bunu söyledim ama

'Bir yönetmenin ve yazarın içine düşecekleri en büyük günahlardan biri sıkıcılıktır. Bu romanın derin bir tarafının olmasını ama aynı zamanda sürükleyici de olmasını istedim. Berraklık klasik anlatı biçiminin kendisine de bağlıdır. O beceri da sanırım genellikle klasik anlatı biçimine ne kadar hakim olduğunuzla ilgilidir. Bunu söyledim ama benim romanımın tamamıyla bir klasik anlatı örneği olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Klasiğe uymayan bir sürü yeri var. Ama klasik anlatının temel prensiplerinden haberdar bir kişi olarak kaleme aldım.'

'ne yaparsanız yapın mit, ritüel ve sembolleri işin içine katmadan derinleşemez, yapı oluşturamaz, ses veremezsiniz. Ayrıca yaşadığımız coğrafyanın buna elveren bir yapısı ve zenginliği de var. Öyle bir toprak ki burası referanslar sistemi oldukça zengin. Referanslar sisteminden hareketle mutfağın bereketini artırmak bana düşen şey. Bunu yaparken de tarihten kültürden gelen referanslar sistemini bu günün bağlamına oturtmaya çalışıyorum. Dolayısıyla oyuncaklı metin içinde metinler, Rüyet'in tamamı bunun bir parçası.'

benim romanımın tamamıyla bir klasik anlatı örneği olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Klasiğe uymayan bir sürü yeri var. Ama klasik anlatının temel prensiplerinden haberdar bir kişi olarak kaleme aldım.

'METİN İÇİNDE METİN'

Metin içinde metin var. Hem geçmişten hikayeler anlatıyorsunuz hem de tam manasıyla bugünden bir meseleyi ele alıyorsunuz. Bu iki zaman arasında kurduğunuz ilişki sizin için ne demek?

Kayıp metinlerin peşine düşmek, metnin sırrını çözmeye çalışmak, geçmişten gelen bir metnin tetiklediği bir hikaye çizgisi oluşturmak edebiyatçıların, senaristlerin sık başvurduğu bir yazma yöntemi oluyor. Bunun tarihsel, mitsel, sembolik, arketipik ritüellere dair bana malzeme sağlayacağını düşünüyordum, amaçlarımdan biri buydu. Rüyet'te yer alan 'metin metin içinde' meselesinin varlık sebeplerinin bir tanesi bu. Bunun yanı sıra ben kültürün ve sanatın referanslar sistemiyle aşinalıkla gelişeceğini düşünüyorum, referanslar sisteminin içine doğuyoruz. O sistemin bazı öğelerini reddediyoruz ya da bazı öğelerinin üstüne yeni bir tuğla koyuyoruz. Dolayısıyla kültürü üretirken gideceğimiz ana kaynaklardan biri tarih ise diğeri de kültür olabilir diye düşünüyorum naçizane. Ben Rüyet'i yazarken bu ikisine gittim. Çünkü ne yaparsanız yapın mit, ritüel ve sembolleri işin içine katmadan derinleşemez, yapı oluşturamaz, ses veremezsiniz. Ayrıca yaşadığımız coğrafyanın buna elveren bir yapısı ve zenginliği de var. Öyle bir toprak ki burası referanslar sistemi oldukça zengin. Referanslar sisteminden hareketle mutfağın bereketini artırmak bana düşen şey. Bunu yaparken de tarihten kültürden gelen referanslar sistemini bu günün bağlamına oturtmaya çalışıyorum. Dolayısıyla oyuncaklı metin içinde metinler, Rüyet'in tamamı bunun bir parçası.

Ana karakter Sine üzerinden biz çeşitli meseleleri sorgularken görüyoruz hem kendimiz hem Sine'yi. Sine mesleğinin saygınlığını kaybettiğini düşünüyor. Hangi ortak mesele yüzünden insanlar yoldan çıkıyorlar ve bu sorgulamanın içine insanlar neden düşüyor?Tarih boyunca insanların mesleklerini tam manası ile icra edebildikleri anlar olmuş mudur? Ne kadar yaygındır? Romanın kahramanı bir mimar kadın. Mimarlık tarihçisi değilim, amatör olarak cevap veriyorum, okurlar beni bağışlasınlar, mimarlığın saf ve düzgün bir şekilde icra edildiği dönemler ne kertede yaygındır, bilmiyorum. Mimarlık heykel sanatı gibi değil. İnsanların ihtiyaçları tarafından belirlenen bir yanı var, ayrıca maliyetli bir iş. Onu layıkıyla saf biçimde yerine getirmek çok kolay değil.

Tarihte bazen olmuş, kimi zamansa, muhtemelen çoğunlukla saf bir uygulama pek olmamış. Muhtemelen kapitalizmle birlikte gelen rant hırsı ile bu mesleğin icra edilme biçimleri geçmişle kıyaslandığında bazı ek krizlerle karşı karşıya kalmış olabilir. Sine de bunun sıkıntısını yaşıyor. Makul, temiz, ışıklı bir mekanın peşinde; Hemingway'in deyişiyle söyleyeyim, "temiz, ışıklı bir yerin peşinde". Bunu bulamıyor. Uyuyacağı bir mekan arıyor kendisine Sine. İnsomaniyak bir karakter. Muhtemelen rahatlıkla rüya göreceği, mütevazı bir mekan arıyor.

'SİNEMANIN KADINI TEMSİL KONUSUNDA BÜYÜK GÜNAHLARI VAR'

Siz hem bir meslek üzerinden hem de hayat üzerinden kadın sorgulaması yapıyorsunuz. Neden bir kadın tercih ettiniz?

Toplumsal cinsiyet konusunda yazılanlara, çizilenlere ilişkin bir aşinalığım var. ikincisi bunun görevlerimden biri olduğunu düşünüyorum. Zaten filmlerimdeki kadın karakterler, o karakterlerin temsil biçimi, kadın karakterlerin doldurduğu hacim, eyleme kapasitesi bağlamında olumlu bir algı yaratılmasına yönelik ayrı bir ilgi ve gayretim bulunduğunu görmek sanırım mümkün. Sinemanın büyük günahları olduğunu düşünüyorum kadının temsili konusunda. Öğrenmeye çalışıyorum bir erkek olarak. Sınırlarımla ilgili bir farkındalığım tabii ki var. Bir erkek olduğumu bilerek yazıyorum. Mümkün olduğu kadar şeffaf ve dürüstlüğü koruyarak, ayrıca yazma süreçlerinin farkında olacak şekilde yazmaya gayret ediyorum. Kadınların temsili konusunda onları aciz, edilgen, hep dıştan gelen şeylere maruz kalan özneler olarak değil, kendi göbeklerini kesme potansiyeli olan ve bunu yapabilen insanlar olarak temsil etmenin daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Romanda tasavvufi örnekler ve Hüsn-ü Aşk'ın yeniden bir yorumlamasıyla karşı karşıyayız. Bir döngü var ve bu döngüyle bir öze dönüş anlatıyorsunuz. Rüyaya rehber olarak Şeyh Galip'i seçiyorsunuz. Kopyaların içinden çıkmak, kaynağa yapılan yolculuk Sine için ne ifade ediyor ve bu zaman darlığı ve koşturmaca içinde yaşayan insanlar nasıl fark edebilirler?

Romanın içerisindeki ana kahraman Sine, evet, bir döngüselliğe kendini atmak o ritmi keşfetmek, onu bulmak istiyor. Çünkü galiba kendi hayatında eskiden varolan döngülerle ilgili krizler yaşıyor. Uyuyamıyor, adet göremiyor vb. sorunları var. İnşaat terimleriyle konuşursak şakülü kaçmış. Bir nizamın peşinde. O arayış içinde mitlere, ritüellere, sembollere gidiyor. Bunlardan bir tanesi de Şeyh Galip. Ama Şeyh Galip de yazdığı Hüsn-ü

'Sinemanın büyük günahları olduğunu düşünüyorum kadının temsili konusunda. Öğrenmeye çalışıyorum bir erkek olarak. Sınırlarımla ilgili bir farkındalığım tabii ki var. Bir erkek olduğumu bilerek yazıyorum. Mümkün olduğu kadar şeffaf ve dürüstlüğü koruyarak, ayrıca yazma süreçlerinin farkında olacak şekilde yazmaya gayret ediyorum. Kadınların temsili konusunda onları aciz, edilgen, hep dıştan gelen şeylere maruz kalan özneler olarak değil, kendi göbeklerini kesme potansiyeli olan ve bunu yapabilen insanlar olarak temsil etmenin daha doğru olduğunu düşünüyorum.'

'Spinoza çağımızın çok öncesinden, birkaç yüzyıl önceden, Hollanda'dan bize el sallayan bir filozof. Öyle bir adam ki Spinoza, sünger gibi. Girdiği sıvıyı içine çekiyor. Marks okuyorum, onu etkileyen isimlerden biri Spinoza. Nietzsche, Taoculuk hepsi Spinoza ile ilintilendirebilir, nitekim yapılıyor da. Spinoza bu her kaba girebilme özellikleriyle ilgimi çekti.'

Aşk mesnevisinin kaynağını Mantıku't Tayr'den almış. Mevlana da Şeyh Galip'le aynı kaynaktan besleniyor. Aynı örüntüyü farklı ele almışlar. Kahramanın yolculuğu kendisine sunulan, kendi çağına ait bir takım mit, ritüel ve sembolleri alıp yeni bir bağlama oturtmasından geçer. Benim yapmaya çalıştığım şey, kabalaştırarak ifade edersem, işte bu. Kültürümüze ait ritüellerin yeni bir bağlamda ifade edilme girişimi denebilir yapmaya çalıştığı şeye.

Bu kalabalıkta kişi bu dönüşü nasıl sağlar?

Herkes için, üstelik geniş denecek bir zaman dilimi içinde geçerli olabilecek bir yöntem bilmiyorum. Ah bir bilsem. Benim gittiğim yollardan biri yazmak, çekmek. Kimi zaman yazarak yapmaya çalışıyorum. Ağaç dikmekten tutun da başka bir sürü şeye dek bunu yapmanın çok çeşitli yolları muhtemelen vardır. Bir insan tek başına bunları yapmasına gücü yeter mi, onu bilmiyorum. Denemek lazım. Bunu bir yolculuk olarak görmek lazım. Döngüyü hissetmek için insanın gayret etmesi lazım. Kendi hayatınızla örüntünün, döngünün ritmini birleştirmeye gayret edince bir ihtimal size gelebilir.

Spinoza'dan örnekler veriyorsunuz. Conatus üzerinde duruyorsunuz, bence çaba manasına geliyor. Tasavvuftaki gayret de olabilir bu conatus meselesi. Herhangi bir yolculuk insanı arındırabilir gibi gayret tabirinin de böyle bir arındıran biçimi var mıdır sizce?

Evet olabilir. Ama Spinoza'yı niçin seçtiğimi neden ona ilgi duyduğumu yanıtlamam gerekiyor. Spinoza çağımızın çok öncesinden, birkaç yüzyıl önceden, Hollanda'dan bize el sallayan bir filozof. Öyle bir adam ki Spinoza, sünger gibi. Girdiği sıvıyı içine çekiyor. Marks okuyorum, onu etkileyen isimlerden biri Spinoza. Nietzsche, Taoculuk hepsi Spinoza ile ilintilendirebilir, nitekim yapılıyor da. Spinoza bu her kaba girebilme özellikleriyle ilgimi çekti. Sizin yorumunuz bu manada geçerli yorumlardan biri midir, bakmak lazım. Tasavvuf ile Spinoza felsefesi arasındaki ilişkilere dair yazılar 30'larda kaleme alınmış sanırım.

'OKURUN ÖZGÜRCE OKUMASINI DİLİYORUM'

Spinoza ile Şeyh Galip arasında nasıl bir bağ kurdunuz?

Bunu anlatmayayım. Hem spoiler olacak hem de romana yazık olacak. Ancak benim dediğim gibi de yorumlamak zorunda değildir okur. Konuşarak reçete vermiş olmayayım. Ben özgürce okumalarını diliyorum, istediğim meselelerden biri bu. Ama birbiriyle ilintisi olmayan iki figürden bahsediyorsunuz.

Havuzları çok farklı. Yine de İstanbul'da roman yazan birisi olarak bu farklı havuzları romana katabilme, onları kullanabilme salahiyetiyle donatıldığımızı düşünüyorum. İstanbul'un bize başlattığı öyle bir konum var, böylesi bir hak var. Hem batılı hem doğulu olabilme yeteneğini biz sanırım taşıyabiliyoruz. Bu nedenle mesnevi ile batılı bir roman formunu ya da bir önemli bir divan şairi ile batılı filozofu bir araya getirmek gibi bir niyetim sezgi olarak başından beri vardı.

'HİKAYEYİ MESNEVİ'NİN ÇİZGİSİ İLE KONUMLANDIRMAYA ÇALIŞTIM'

Hayret'e geçmek istiyorum. Hem tasavvufi bir sözcük hem de bir Hüsn-ü Aşk karakteri. Sine'nin kendine yaptığı yolculuğun da bir gereği Hayret. Hayret etmek de bir tabii olarak da duruyor hayatımızda. Hayret dersi nasıl çalışılır, hayretten öğreneceğimiz ne vardır?

Hüsnü Aşk'taki birçok karakter romanda yer alıyorlar. Rüyet onların başka bir bağlamda yeniden yorumlanması. Mesnevide Hayret aşıkları hem bir araya getiren hem de aralarını bozan bir karakter. Yazarken bu konumunun farkındaydım ve de Hayret'i çizerken başlangıçta erkek ve dişi karakterleri bir araya getirip sonra onların aralarını bozacak bir karakter haline getirmeye gayret ettim. Hikayeyi mesnevinin çizgisi ile birlikte konumlandırmaya çalıştım. Hayret bazı yorumlara göre romanın kötü adamları arasında değerlendirilebilir. Muğlak bırakıyor gerçi, adamın hakkını yemeyelim, yazar olsam da yargıç değilim. Ona ilişkin bu muğlak tavır da, galiba yanılmıyorsam, Şeyh Galip'in yazdıklarıyla da ters düşmüyor.

Peki bu sıradan bir bireyselleşme hikayesi değil kendini bulma yolculuğu. Hikâyenin sonunda da kendince bir döngü var. Bu döngünün özgürlükle alakası var mıdır sizce?

Josep Campbell mitlerle ilgili çalışmalarını okudum. Onun yazdıklarından etkilendiğimi itiraf etmek zorundayım. O her çağda başka vehçelere bürünen bu döngüsellik özgülleştirici bir tarafı olduğundan bahseder. Ben de onunla benzer düşünüyorum. Şeyh Galip'in Hüsn-ü Aşk'ı yazarken başka bir bağlama oturttuğu döngüsellik ile daha önce başka çağlarda aynı konunun ele alındığı döngüsellik yapısı farklı vehçelere sahip olabilirler ama özünde aynı örüntü yer alabilir. Bu kitaptaki döngüsellik de benzerlik ve farklılık gerilimi üzerine oturdu. Özgürleştirici bir tarafı olması büyük ihtimal. Ama insan çektiği acılar mesafesinde özgür olmayı başarır. Yolun kendisi hem bu kadim örüntülerle, hem de acı çekme yeteneği ile ilintilidir.

'İnsan yazarken çok boyutludur. Bir değil birkaç nedeni vardır. Bir insan yazarken kendisi de öğrenmeye başlar. İhtiyacın neyse bir şeyler sana doğru gelir ya da sen onlara doğru gidersin. Bana da böyle oldu. İlgi alanlarım vardı ve bu ülkenin kültürüne tarihine ilişkin söylemeye çalıştığım şeyler söz konusuydu, ikisi birini tetikledi. Tüm bunları edebiyat diliyle yapmak istiyordum bir de. Sinemada yapamayacağım bir şeyi edebiyatın dili ile yapmak istiyordum. Belki de 25 sene önce yazdığım romanı yalnız bırakmak istemiyordum. İki buçuk yıl sürdü yazmam. Yazarken ilhama inanmam. Esin perisine inanmam. Böyle şeyler arada olabilir belki ama benim başıma gelmedi, umarım gelir.'

'DİNDARLIĞINI SAF VE TEMİZ ŞEKİLDE YAŞAMAYA ÇALIŞANLARIN BULUNDUĞUNU BİLİYORUM'

Romandan uzaklaşıp bir soru sormak istiyorum. Bugünün dindarlığına dair ne düşünüyorsunuz?

Çok zor bir soru. Ezber konuşmak istemiyorum. Sahayı ne kertede takip ettiğiniz burada elzem bir soru olarak karşınıza çıkıyor. Bugünün dindarlığının çok çeşitli biçimleri var. Nüansları var. Yekpare, tek tip monoblok bir islam söz konusu değil. Bir saptamaya doğru giderken toptancı mahkum edici bir şey söylemek istemem. Çünkü alanın nüanslarını bilmiyorum. Şu anda İç Anadolu'da nasıl yaşanıyor, küçük yarı geçişken, kapalı yerlerde nasıl yaşanıyor, bu konularla çok bire bir yaşamıyorum. Herkes gibi oturduğum yerden gözlemliyorum. Medyadan bana gelenler oluyor, onlara ilişkin bir gözlemim olabilir. Sevimsiz şeyler olduğunu görmek mümkün ama bundan ibarettir diye düşünüp her şeyi öyle görmek doğru mudur, emin değilim. İnsan yargılara varırken hataya bu yüzden düşüyor. Rastladığınız herhangi bir örneği elinizdeki tablonun tümü olarak görme eğilimine düşüyorsunuz ve bu da mantık hatasına yol açıyor. Buna düşmek istemem. Ama dindarlığını hala mümkün olabildiğince saf ve temiz bir biçimde yaşamaya çalışan insanların bulunduğunu da biliyorum.

'YAZARKEN İLHAMA İNANMAM'

Sizin için nasıl bir ihtiyaçtan ortaya çıktı Rüyet. Neden bunu anlatmayı tercih ettiniz?

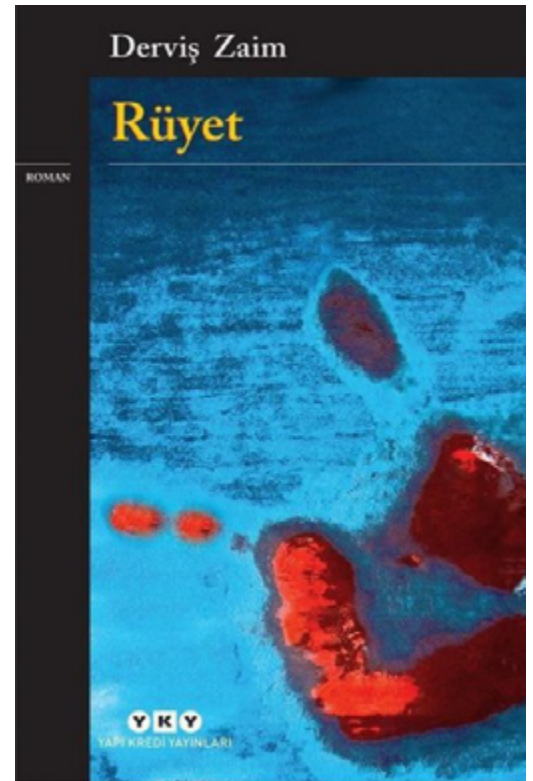
İnsan yazarken çok boyutludur. Bir değil birkaç nedeni vardır. Bir insan yazarken kendisi de öğrenmeye başlar. İhtiyacın neyse bir şeyler sana doğru gelir ya da sen onlara doğru gidersin. Bana da böyle oldu. İlgi alanlarım vardı ve bu ülkenin kültürüne tarihine ilişkin söylemeye çalıştığım şeyler söz konusuydu, ikisi birini tetikledi. Tüm bunları edebiyat diliyle yapmak istiyordum bir de. Sinemada yapamayacağım bir şeyi edebiyatın dili ile yapmak istiyordum. Belki de 25 sene önce yazdığım romanı yalnız bırakmak istemiyordum. İki buçuk yıl sürdü yazmam. Yazarken ilhama inanmam. Esin perisine inanmam. Böyle şeyler arada olabilir belki ama benim başıma gelmedi, umarım gelir. Arada esinlendiğim küçük anlar oluyor ama bu bir filmi bir romanı yazmak için yeterli değil. Oturacaksınız mesai harcayacaksınız. Her sabah kalktım oturdum ve yazdım. Ritüeller uydurdum yazarken. Ama tabii öyle abartı şeyler değildi, basit mütevazı ritüeller. Kendime ödülleri koydum.

Tasavvuf aslında insanların bir süredir sığınmaktan uzaklaştığı bir yer. Kendi içinizdeki arayış, duygu yoğunluğu, kayboluş, onu tanımlamak için bugünden bir şey bulmak çok zor. O yüzden geçmişe gidiyoruz. Bir ihtiyaçtan vazgeçmişiz gibi geliyor bana böyle metinleri okumaktan uzaklaşarak. Neden vazgeçilir böyle bir arama ihtiyacından?

Yabancılaşma bunun en büyük yanıtı. İnsan o kadar yabancılaşır ki o arayış ihtiyacını gerekli görmez. Kendini bu şehir hayatının ritmine bırakır, kaçış noktaları, tatile gitmeler vb. çıkış gibi gözükmeye başlar. Sahte cennetler yaratır kendine. Onlarda dinlendiğini zanneder ama yorularak döner. Böylelikle o kısır döngü içinde yuvarlanır gider. Arayış istemek belki de bir depresyonla gelebilecek olan bir keşiftir. Hayat bir karşılaşma. Eğer siz bir arayış içine girmişseniz, o arayışı size hissettirecek bir karşılaşmanız olması lazım. Bir şeyin size çarpması lazım ve o çarpan şeyin ne olduğunu anlayacak yetinizin olması gerek. Bu da mizaç, yapı, algı meselesi, hayatın size ne verdiği, nasıl yetiştiğiniz vb. Sorularla belirlenen bir güzergah demek. Milyonlarca faktör bir araya geliyor bizi oluşturuyor. Karşılaşma cesaretini gösterip göstermeyeceğimiz böyle hususların bir araya gelmesi sayesinde ortaya çıkıyor ya da hiç belirmiyor.

Kültür alanındaki üretimi nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu toplumsal psikoloji içinde nasıl üretimin denk geldiğini, insanların buna karşılıklarının ne olduğunu düşünüyorsunuz? Sosyal, siyasal ve kültürel olarak baskı altındayız ve sizin bahsettiğiniz karşılaşmalara denk gelecek insanlar baskılar nedeniyle bunları fark edemiyor olabilirler. İnsanların zaman ayırıp okuması gereken, düşünmesi gereken bir metin sizin kitabınız. Böyle üretimlerin olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz ve üretim alanını şu an nasıl görüyorsunuz?

Son dönemde ortaya konan eserlere baktığım zaman bir iç boşaltma tarafları olduğunu seziyorum. Sanatı ya da film yapmayı, roman yazmayı, dertlerini anlatmaya, iç dökmeğe dönüştürme istidadı var. Bu değerli bir şey ama bunun daha ötesine geçilmesi sanki derinleşme adına daha iyi olur gibi geliyor bana. İç dökme de üretimin bir parçası olabilir, olmalı ama sanatsal üretim iç boşaltmadan ibaret olmamalı. Ortalıkta bir ishal durumu var şu anda.

Rüyet, Derviş Zaim, 264 syf., Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 2019

William Blake'in anarşizan fikirleri

Peter Marshall'ın yazdığı ve Sub Yayınları etiketiyle çıkan 'Bir Anarşist Olarak William Blake' raflarda yerini aldı. Kitap Blake'i başka bir çerçeveden değerlendirme imkanı sunarken, pek çok konu Marshall'ın Blake'i anarşizm üzerinden okumasını destekliyor...

Bir yazarı, düşünürü, yönetmeni bir yere yerleştirmek yani onu fikirsel düzlemde kategorize etmek sorunlu olabiliyor. Hele ki bu yazar yapıtlarıyla da bir sınıra hapsedilemiyorsa. Ancak şu da var; şiirden, öyküden, romandan, filmde, tablodan düşünce izleri sürmek keyif verici bir yana sahip, eleştirmenlerin çoğu da bundan kaçamıyor. Çünkü yaşadığı dönemi, çağdaşlarını, 'etkilenim' alanlarını eserlerinden izlemek, ele alınan sanatçı ya da düşünürü anlama çabasında yol açıcı olabiliyor.

Peter Marshall da "Bir Anarşist Olarak William Blake" adlı metninde bunu yapmaya çalışıyor. Onun eserle-

Emek Erez

rindeki anarşizan yanı göstermeye çalışırken, erken dönemde pek çok anarşist düşünürün sonradan ele alacağı konulara yaklaşabildiğini, metinleri üzerinden yorumluyor. William Blake, William Godwin gibi çağdaşlarıyla Fransız Devrimi'ne tanıklık eden, devrim inancının diri olduğu bir çağdan sesleniyorlar okura. Düşünceleri, bu dönemin umudu ve umutsuzluklarıyla ortaya çıkarken, dünyaya dair kesinlikli umutların sönmüldüğü bir ortamda hâlâ bizlere bir şeyler söylemeye çalışıyor. Blake bir hayalciydi, eserlerinde o yanı görebiliyoruz. Daha çocukluktan itibaren gördüğü sanrılar onun dünyaya dair bakışını etkiledi ve o hayalci yanını korumasına yardımcı oldu ve bu bir şanstı belki de. Çünkü genellikle bize bir gerçeklikler silsilesi dayatılıyor ve düşlemekten, daha iyiyi, daha eşiti talep etmekten caymamız, verildiği kadarına evet dememiz, yapmamayı tercih etme hakkımızı görmezden gelmemiz bekleniyor. Oysa dünyaya dair düşlemeyi bırakıp, hayatı sadece o ânın gerçekliğiyle yorumlamaya çalışırsak, inandıklarımızı bir kenara koyarsak, yaptığımız şey sadece günü kurtarmak anlamına gelebilir. İşte, böyle bir durumda Blake gibi yazarlara bakmak, onların tüm yaşadıklarına rağmen buldukları direnme ve söz söyleme kudretini bulabilmek, otoritelere, devlete, tahakkümcü dinsel politikalara (yazar özelinde kiliseye) sözümüzü söyleyebilmek açısından önemli görünüyor.

Türkiye'de daha çok "Anarşizmin Tarihi 'İmkânsız İstemek'" (İmge Kitabevi: 2003) kitabı ile tanıdığımız Peter Marshall, bu metninde Blake'e anarşizan bir perspektiften bakıyor, yazarın metnindeki anarşizan fikirler ile anarşist felsefenin sorun ettiği meseleler arasında bağlantılar kuruyor ve böylece anarşist bir Blake portresi ortaya çıkıyor.

KATEGORİLER DIŞI WILLIAM BLAKE

William Blake, en başta da vurguladığımız üzere kategoriye hapsedilemeyecek yazarlardan, bu nedenle onun eserlerini yorumlarken eleştirmenler de onu, kesin bir yere koyamıyorlar. Peter Marshall bu durumu şöyle ifade ediyor: "Deli, ayırksı, mistik, peygamber, proto-Marksist ve Hümanist Blake'lerimiz oldu. Kibar sınıfın asil vahşisi, Çiçek Çocuklar kuşağının saykodelik gurusu oldu. Kimileri onu felsefi açıdan bir idealist, kimileri ise bir tarihsel materyalist olarak görür. Eleştirmenlere gelince, genel olarak iki karşıt kampa ayrılmışlardır: onun dini ve politik bilgi ve sezgilerine hayranlık duyarak en başta onun ölümsüz felsefesine ilgi duyanlar ile toplumsal temelli oluşuna ve siyasal taahhüdüne vurgu yapanlar..." Marshall'ın vurguladığı gibi Blake de gerçekten bu bahsedilenlere dair imgelerin çoğu bulunabilir. Böylesine çoğul yoruma müsait bir yazarı bir de anarşizan şekilde yorumlamak aslında üzerine düşü-

'Türkiye'de daha çok "Anarşizmin Tarihi 'İmkânsız İstemek'" kitabı ile tanıdığımız Peter Marshall, bu metninde Blake'e anarşizan bir perspektiften bakıyor, yazarın metnindeki anarşizan fikirler ile anarşist felsefenin sorun ettiği meseleler arasında bağlantılar kuruyor ve böylece anarşist bir Blake portresi ortaya çıkıyor.'

'Kolay bir yaşamı yoktu ki kitapta konuya dair ayrıntılar bulabiliyoruz. En başta 'tuhaf'tı ve bu durum onu ayrıksı bir yere konumluyordu, çocukluğundan itibaren içinde taşıdığı ruhani bir yan vardı 'ağaçlarda melekler görmüş', 'göklerden gelen habercilerin sesini dinlemiş' ve bu iç dünyasını eserlerine ve dünya görüşüne yansıtmişti. İncil'den etkilenmiş fakat kurumsal olarak kiliseye karşı durmuştu, İsa'yı otoriteye karşı çıkan bir devrimci olarak yorumlamıştı. Tüm bunlar onun özgün fikirlerinin oluşmasında epey etkiliydi bana kalırsa. Blake'i belki de bu kadar yoruma açık hâle getiren hayatındaki bu zengin kavrayış.'

nüldüğünde, onu bir yere yerleştirmekten çok ona dair olanı çoğaltmak anlamına gelebilir ki Marshall'ın metni bana bunu düşündürdü. Bir düşünür çoklu bir bakış açısı ortaya koymuşsa, kendisine dair yorumu genişletmek için eleştirmenlere açık bir kapı bırakmış oluyor. O size eserlerini bırakıyor ve bu eserler bir bakıma yazarın eleştirmene bıraktığı açık uçlu sorular olarak karşımıza çıkıyor. Peter Marshall'ın anarşist bir Blake portresi üzerine düşünürken de yaptığı bu biraz, yazarın kendine dair ben kimim sorusunu, Blake kimdi şeklinde genişletmek.

DÜŞÜNGEYİ ÇOĞALTMAK

Blake, Fransız Devrimi'nin coşkusuyla yaşasa da sonraki "gericilik dönemi" olarak adlandırılan zamanın baskıcı politikalarına da tanık oluyor. Bu nedenle Marshall'ın ifadesiyle: "Radikal mesajlarının üzerini alegorik kisvelere büründürerek, örtmek zorunda kaldı. Ama hiçbir zaman hayal gücünün uhrevi dünyasına gömülmedi, en geniş anlamıyla siyasete sırtını da dönmedi." Çünkü Blake'in her türlü otoriteyle sorunu vardı, onu zaten anarşizan bir bakış açısıyla değerlendirebilmemizin bir nedeni de burada yatıyor. Kolay bir yaşamı yoktu ki kitapta konuya dair ayrıntılar bulabiliyoruz. En başta 'tuhaf'tı ve bu durum onu ayrıksı bir yere konumluyordu, çocukluğundan itibaren içinde taşıdığı ruhani bir yan vardı 'ağaçlarda melekler görmüş', 'göklerden gelen habercilerin sesini dinlemiş' ve bu iç dünyasını eserlerine ve dünya görüşüne yansıtmişti. İncil'den etkilenmiş fakat kurumsal olarak kiliseye karşı durmuştu, İsa'yı otoriteye karşı çıkan bir devrimci olarak yorumlamıştı. Tüm bunlar onun özgün fikirlerinin oluşmasında epey etkiliydi bana kalırsa. Blake'i belki de bu kadar yoruma açık hâle getiren hayatındaki bu zengin kavrayış. Peki, anarşizan bir Blake neden diye sorar isek, Marshall'ın yorumu şöyle: "Otoritenin dayattığı tüm yapıları reddettiği, özgürlüğü hem sınırlardan azade olmak şeklindeki olumsuz anlamıyla hem de kişinin potansiyelini anlama özgürlüğüne sahip olması şeklindeki olumlu anlamıyla yücelttiği için anarşist oldu. Aslına bakılırsa bireysel özgürlüğe hiç sınır koymadı: 'Hiçbir kuş haddinden fazla yüksekte uçuyor olmaz, eğer ki kendi kanatlarıyla uçuyorsa'". Bu yorumdan ve aktarılan dizelerden bir şeyi daha anlayabiliyoruz bana kalırsa Blake bireyin kendiliğini de önceliyordu çünkü buradaki "kendi kanatları" vurgusu tüm biçimlenmeleriyle yüzleşmiş, kurulmuş bir özneliğe eleştiriyi de içeriyor.

ANARŞIZAN İZLER VE ANTI-MİLİTARİST TUTUM

Elbette sadece bu tanımla ilgili değil, Marshall'ın metin boyunca Blake düşüncesinde anarşizan iz bulabildiği pek çok argüman sunuyor bize. Gerçekliği sürekli bir akış halinde gören yanı sıra Lao-Tzu'ya da yaslanan felsefi fikirleri, eleştirel ve yoruma dayanan siyaset kavrayışı, eylemi önceleyen tavrı, kadın özgürlüğü ve cinsellik konusundaki özgürlükçü tutumu (dönemine göre), her türlü adaletsizlik ve eşitsizliğin kaynağı olarak gördüğü otorite ve devlete karşı geliştirdiği eleştiri, doğa yorumu ve daha pek çok konu Marshall'ın Blake'i anarşizm üzerinden okumasını destekliyor. Dahası görüyoruz ki Blake yoldaşı Godwin ve anarşistler gibi parlamenter demokrasinin insanın ve dünyanın sorunlarını çözmeyeceğine o zamandan inanıyor, yasaların hiçbir zaman tam anlamıyla bireyin ve insanlığın sorunlarını bitiremeyeceğini düşünüyor. Ayrıca anti-militarist tavrı da onun düşüncesinde epey öne çıkıyor. Örneğin, şöyle yazıyor: "Kılıç ve tabancayla silahlanmış asker, yaz güneşini felç ederdi darbeleriyle" veya bir başkasında şöyle söylüyor: "Çocuklar, katledilsinler diye besleniyor; bir zamanlar çocuk sütle beslenirdi, oysa neden çocukların karnı kanla doyuruluyor şimdi..." Blake'in savaş karşıtı tavrı Sanayi Devrimi eleştirisi ile de ilişkilenebilir. Çünkü ona göre, bu devrim öldürücü araçları daha da ucuz ve etkili kılmaktaydı. Bunun yanı sıra devlet eleştirisiyle de kesişiyordu çünkü o, "savaşın devletin dirliği olduğunu ilk anlayanlardan biriydi" Marshall'ın deyimiyle. Kısacası, Blake'in pek çok fikri klasik anarşizan fikirlerle kesişiyor hâttâ post-yapısalcı anarşizan düşüncelere bile gönderme yapabiliyor. Onun insandaki ruhani yanı reddetmeyen tavrı bu konuda epey fikir veriyor bana kalırsa.

Peter Marshall'ın "Anarşist Olarak William Blake" kitabı, Sub Yayınları tarafından, Ege Acar çevirisi ile basıldı. Hem Blake'i başka bir çerçeveden değerlendirme imkânı sunuyor hem de onun zengin düşüncesinin beslendiği kaynakları görmemizi sağlıyor. Ayrıca, biyografik bir yan da içeriyor. Bu anlamda hem Marshall hem de Blake takipçilerinin ilgisini çekebilir.

Bir Anarşist Olarak William Blake,
Peter Marshall, Çeviri: Ege Acar, 56 syf.,
Sub Yayınları, 2019

Hitler'in ordusu nasıl kuruldu?

Zamanla kurumsallaşıp, partinin ve sonra da devletin paramiliter gücü –ve aynı zamanda düzenli ordusu- haline dönüşen, Nazizm ideolojisinin kirli eylemlerini üstlenen ve soykırımın baş mimarı olan bu grubun varoluşunu, biçimlenişini, tarihini ve yapılanmasını anlatan Chris McNab imzalı SS Teşkilatı / Hitler'in Elit Ordusu isimli kitap, Barbaros Uzunköprü çevirisiyle, Timaş Yayınları'ndan yayımlandı. Metin, Nazilerin varoluşunu, iktidara gelişini, muhaliflere ve Yahudilere karşı bakış açısını, şiddet eylemlerini ve soykırımı, resmi kolluk kuvvetlerinin tasfiye edilmesini, hukuk, eğitim, siyaset, sosyal ve kültürel çalışmalarını, ekonomisini, askeri alt ve üstyapısını, uluslararası savaşlardaki etkisini SS'le ilişkilendirerek, bu yapının Hitler'le ve Nazi Partisi'yle bir bütün haline dönüşüp kurumsallaşma sürecini, belgeler ışığında inceliyor.

Soner Sert

Hitler'in, 1919 yılında NDSAP'a katılması ve bir yıl sonra parti iktidarını ele almasıyla başlayan süreçte, yakın koruması olarak düşündüğü bir grup kişiyi bir araya getirmesiyle, bugün SS'ler ismiyle bilinen ölüm mangalarının temeli atılmış oldu.

Hemen birkaç yıl içinde Hitler'in gücünü arttırmasıyla, rakip siyasi hareketlerin mitinglerini domine edecek, gerektiği takdirde şiddete başvuracak, güçlü bir durumda olan komünist ve sosyal demokratları saf dışı bırakarak sokağı teslim alacak, bir grubun koşullanması ihtiyacıyla ortaya çıkan Sturmabteilung (SA) Hareketi'nin "Savunma ve Propaganda Birlikleri"nin Hitler'in iktidara gelişiyle birlikte daha küçük bir grup olan SS Birlikleri'ne yerini teslim etmesi dünyanın da kaderini değiştirdi.

Hitler'in, kuruluşunda bir baskı ve -rakipler için- gözdağı aracı olarak düşündüğü SA'lar, bir süre sonra kontrolden çıkınca, yerine yeni ve zinde bir grup getirme fikri hâsıl olmuştu. SA yöneticilerinin, "Almanya'nın selameti" için gerektiğinde orduya destek verici olarak düşündüğü, ve partiyi değil de devleti öncelediği bu grup, özellikle Hitler iktidara gelip, bütün gücü eline geçirdiğinde, "Führer" in hoşuna gitmemeye başlamıştı. Hitler, kontrolden çıkmaya, başına buyruk davranmaya başlayan, "Nazizm'i içselleştirememiş" bu gruba öfkeleniyor, ortadan kaldırmanın yollarını arıyordu. Bunun için, SA'yı bir baş belası olarak gören Alman Ordusu'na sırtını yasladı ve onun yerine, Nazizm'i ve tahayyül edilen yeni dünya düzenini kavrayacak, eğitimle dönüştürebileceği taze grubu (SS'i) ortaya çıkardı. SA, II. Dünya Savaşı öncesi tarihin çöplüğüne yuvarlanırken, SS kendine alan açmaya başlamıştı bile. Öyle ki bir süre sonra, polis de SS olmuştu, asker de...

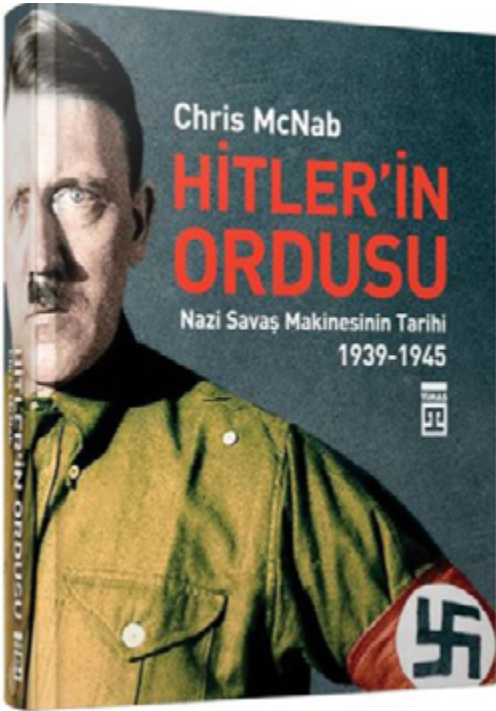
Zamanla kurumsallaşıp, partinin ve sonra da devletin paramiliter gücü -ve aynı zamanda düzenli ordusu- haline dönüşen, Nazizm ideolojisinin kirli eylemlerini üstlenen ve soykırımın baş mimarı olan bu grubun varoluşunu, biçimlenişini, tarihini ve yapılanmasını anlatan Chris McNab imzalı SS Teşkilatı / Hitler'in Elit Ordusu isimli kitap, Barbaros Uzunköprü çevirisiyle, Timaş Yayınları'ndan yayımlandı.

Görsel tasarımı ve hazırlanış biçimiyle dikkat çeken kitap, Nazilerin varoluşunu, iktidara gelişini, muhaliflere ve Yahudilere karşı bakış açısını, şiddet eylemlerini ve soykırımı, resmi kolluk kuvvetlerinin tasfiye edilmesini, hukuk, eğitim, siyaset, sosyal ve kültürel çalışmalarını, ekonomisini, askeri alt ve üstyapısını, uluslararası savaşlardaki etkisini SS'le

'Hitler, kontrolden çıkmaya, başına buyruk davranmaya başlayan, "Nazizm'i içselleştirememiş" bu gruba öfkeleniyor, ortadan kaldırmanın yollarını arıyordu. Bunun için, SA'yı bir baş belası olarak gören Alman Ordusu'na sırtını yasladı ve onun yerine, Nazizm'i ve tahayyül edilen yeni dünya düzenini kavrayacak, eğitimle dönüştürebileceği taze grubu (SS'i) ortaya çıkardı. SA, II. Dünya Savaşı öncesi tarihin çöplüğüne yuvarlanırken, SS kendine alan açmaya başlamıştı bile. Öyle ki bir süre sonra, polis de SS olmuştu, asker de...'

ilişkilendirerek, bu yapının Hitler'le ve Nazi Partisi'yle bir bütün haline dönüşüp kurumsallaşma sürecini, belgeler ışığında inceliyor.

SS'lerin, evrimsel sürecini, ideolojisini, güçlenişini ve Nazileri temsil eden tek güç oluşunu, savaşlarda aldığı pozisyonu –cephedeki sayılarına kadar-, kullandığı üniformalarını ve teçhizatlarını –görsellerle birlikte- ve yok oluşunu anlatan çalışma, bu yapının, örgütlenme şemasını, insan alımındaki tutumunu, hiyerarşisini ve zamanla bir devlete dönüşünü, 200 fotoğrafla birlikte okura sunuyor. Nazilerin bu silahlı gücünün, bilinenden çok daha fazlası olduğunu aktaran çalışmada, SS'lerin kostüm ve silahlarının çizimlerle birlikte sunulması ve zamanla uğradığı değişimi de göstermesi kayda değer. Titiz bir çalışmanın yapıldığı ve Nazilerin silahlı mekanizmasının işleyişi hususunda ziyadesiyle önemli kitap.

Hitler'in Ordusu- Nazi Savaş Makinesinin Tarihi 1939-1945, Chris McNab, 424 syf., 2016.

KÖTÜLÜĞÜN ÖRGÜTLENMİŞ HALİ

Nazilerden sonra ortaya çıkan faşist idarelerin paramiliter kuvvetlerini oluşturma biçimiyle de aynılaştıran bu grup, katiller sürüsü gibi bir grup insandan ziyade, Arent'in deyişiyle kötülüğün örgütlenmiş halidir ve bir ideolojiden ziyade, kurumsallaşmış bir zulmün temsilidir.

Sayıları milyonlara ulaşan bu grup, bana Haneke'nin Beyaz Bant filmi hatırlattı. I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'nın küçük bir köyünde geçen film, yıkıma ve hayal kırıklığına uğrayan Alman toplumunun çocuklarla kurduğu sorunlu ilişkiye odaklanır. Problemlili yetişkinler tarafından periyodik şiddete uğrayan bu çocukların, sonraki yıllarda Nazileri ortaya çıkaracağını bilir ve ona göre izleriz. Film bize, toplum tarafından bu şekilde yetiştirilen çocukların uzaydan gelmediğini ve "içimizden çıktığını" hatırlatır. Naziler, bu sosyolojik olguyu kendi ideolojisi oranında örgütlemeye girişen bir zulüm mekanizmasının en tepesindedir sadece. Kötülük, toplumun temeline çoktan sirayet etmiştir bile. Neticede faşizm de, bir kitle hareketi değil midir zaten?

Ferhunde Özbay'dan feminist adanmışlık

Kadın Emeği, Ferhunda Özbay'ın 1979-2011 yılları arasında yayımlanmış makalelerini kapsıyor. Dört bölümde gruplandırılan çalışmalar, birbirine zemin hazırlar nitelikte. Kırsal ve Kentsel Kesimlerde Kadın Emeği, Ev Kadınları, Evlerde El Kızları: Cariyeler, Evlatlıklar, Gelinler gibi son derece ilgi çekici olan makaleler, okurun yeni bir Türkiye perspektifi oluşturmasını sağlıyor. Bu perspektif dahilinde okurun kadına ve kadınlığa dair düşüncesi devamlı olarak yenileniyor ve bilinçli bir şekillenme yoluna giriyor.

Büşra Uyar

'Toplumumuzda görünmeyen ve alışılanın irdelenmediği, üzücü bir gerçek. Bu noktada Ferhunde Özbay'ın çalışmaları, toplumun tembelliğini ortadan kaldırmaya çalışan bir atak olarak düşünülebilir. Zira kadınlığın "ne" olduğundan ziyade "nasıl" olması gerektiğine dair daima kafa yorulan bir ülkede Özbay'ın çalışmaları, hiçbir şeyin bu kadar basit olmadığını ortaya koyuyor. Çalışmalar dahilinde, kadının hane içi ve hane dışında görünmeyen ve küçümsenen emeğinin aslında ne kadar farklı dinamiklere, süreçlere şahit olduğunu görmek, okurun "kadın" algısında sarsıcı ama yapıcı bir rol üstlenebilir.'

Feminizm, özellikle son yıllarda, çoğu insanın aşına olduğu bir hareket. Moda sektöründen sinema-televizyon sektörüne kadar birçok farklı alanda popüler bir unsur haline getirilen bu akım, büyük bir kesimi sembolik bir şekillendirme içine sokuyor. Düşünmek ve sorgulamak yerine şekilci bir duruş vadeden bu durum, kimi zaman feminizmden son derece uzak profillerin çizilmesine sebep oluyor. Oysa feminizmin bu derece basite indirgenemeyecek bir akım olduğu açık. Yoğun art alan bilgisi ve iç disiplin gerektiren feminizm, aslında tüm bunlardan öte, samimiyet ve adanmışlık gerektiriyor. Akademik alanda bu iki unsur daha da mühim hale geliyor. Zira gerek akademik düzlemde gerekse günlük hayatta, feminizm çatısı altında olmanın "marjinal" olarak etiketlenme ve geçiştirilme gibi bir tehlikesi mevcut. Bu tehlikeyi ortadan kaldırmanın en etkili yolu ise içselleştirmek.

Ferhunde Özbay, bu noktada kusursuz bir temsil olarak karşımıza çıkıyor. Ülkemizde kadın ve çocuk üzerine bir akademik zemin hazırlayan ve bu alanda birçok çalışmanın öncüsü olan Özbay'ın bütün hayatı içselleştirilmiş, samimi bir mücadele olarak okunabilir. İletişim Yayınları'ndan çıkan Kadın Emeği bu okumanın ne kadar isabetli olduğunu kanıtlarcasına okurla buluşuyor. Kadın Emeği, Özbay'ın 1979-2011 yılları arasında yayımlanmış makalelerini kapsıyor. Dört bölümde gruplandırılan çalışmalar, birbirine zemin hazırlar nitelikte. Kırsal ve Kentsel Kesimlerde Kadın Emeği, Ev Kadınları, Evlerde El Kızları: Cariyeler, Evlatlıklar, Gelinler gibi son derece ilgi çekici olan makaleler, okurun yeni bir Türkiye perspektifi oluşturmasını sağlıyor. Bu perspektif dahilinde okurun kadına ve kadınlığa dair düşüncesi devamlı olarak yenileniyor ve bilinçli bir şekillenme yoluna giriyor.

Toplumumuzda görünmeyen ve alışılanın irdelenmediği, üzücü bir gerçek. Bu noktada Ferhunde Özbay'ın çalışmaları, toplumun tembelliğini ortadan kaldırmaya çalışan bir atak olarak düşünülebilir. Zira kadınlığın "ne" olduğundan ziyade "nasıl" olması gerektiğine dair daima kafa yorulan bir ülkede Özbay'ın çalışmaları, hiçbir şeyin bu kadar basit olmadığını ortaya koyuyor. Çalışmalar dahilinde, kadının hane içi ve hane dışında görünmeyen ve küçümsenen emeğinin aslında ne kadar farklı dinamiklere, süreçlere şahit olduğunu görmek, okurun "kadın" algısında sarsıcı ama yapıcı bir rol üstlenebilir.

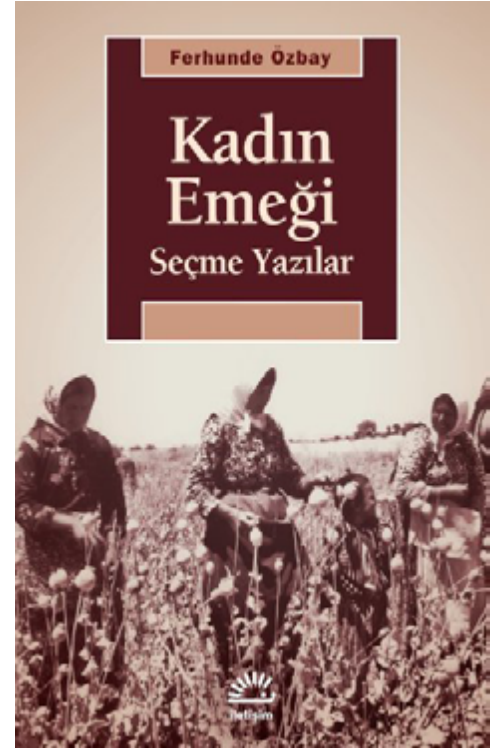
Özbay'ın çalışmalarındaki etkileyici nokta, şüphesiz ki tespit ettiği durumlara karşı daima çözüm odaklı bir tavır sergilemesi. Yıldız Ecevit'in sözleriyle; "Ferhunde Özbay

için bugünü anlamak, geleceği tahmin etmek açısından önemlidir. Sadece gelecekteki olası gelişmeler hakkında görüş oluşturmak yetmez; önerilerde bulunmak da bir sosyal bilimcilerin sorumlulukları arasındadır.” (s. 20) Özellikle doğal okurdaki “çözümüne ulaşan bir şeyler” okuma arzusu, teorik çalışmalara karşı bir önyargı oluşturabilir. Teorik çalışmaların pratiğe uyarlanmasındaki güçlük ise üst okur için bir önyargı sebebidir. Ferhunde Özbay’ın Kadın Emeği kapsamında bir araya getirilen çalışmaları, şüphesiz ki her iki grup için de son derece tatmin edici nitelikte...

FERHUNDE ÖZBAY’A SAYGI DURUŞU

İletişim Yayınları’ndan çıkan Kadın Emeği’ni, Ferhunde Özbay’a saygı duruşu olarak kabul etmek de mümkün. Kendisini çok seven meslektaşları ve öğrencileri ile şekillenen çalışma, İpek İlkaracan, Saniye Dedeoğlu, Ayşe Durakbaşa, Yıldız Ecevit, Şemsa Özar’ın değerli ve titiz sunuşlarıyla da ayrı bir anlam kazanıyor. Akademiye yalnızca statü için var olan bir profil çizmekten son derece uzak yaşamış olan Özbay’ın çalışmalarının sevenleriyle şekillenmesi ise, okurda samimi ve saygı dolu bir duygu uyandırıyor.

Kadın Emeği, başarılı bir sosyal bilimcinin, mücadelesini ve benliğini içselleştirmiş bir kadının akademik portresi. Ayşe Durakbaşa’nın sözleriyle, “Özbay’ın kılı kırk yaran araştırmacılığı, onu bir feminist etnograf gibi özel alandaki ilişkileri gözlemlemeye yöneltmiş; esinlenmiş olduğu feminist tarihçilerin sorgulamalarını içinde yaşadığımız tarihsel-kültürel bağlamda yürütmeye ve demografiden edebiyata kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde zengin metodolojik kaynakları kullanmaya yönlendirmiştir.” (s. 223) Akademik çevresinde son derece başarılı, samimi ve cesaretlendirici bir sosyal bilimci olarak tasvir edilen Özbay, bugünün sosyal bilimcileri için de önemli bir örnek. Kadının Emeği ise her okurun kitaplığında bulunması gereken, son derece başarılı ve “bizden” bir çalışmalar bütünü.

Kadın Emeği, Seçme Yazılar, Ferhunde Özbay, 325 syf., İletişim Yayınları, 2019.

Kırılğan gerçekler

Gerçekler Kırıldı, doğru bildiklerimizin ya da alışkanlıklarımızın günün birinde kökten değişebileceğini, geçmişin kimi zaman hatırlamakta zorlanacağımız tozlu anılara dönüşebileceğini kısacası gerçek bildiklerimizin tamamen 'kırılabilirliğini' hatırlatıyor. Barış Müstecaplıoğlu öyküleriyle okuyucuları birbirinden farklı duygular arasında dolaştırırken; gerçek insan yaşamlarını kendi hayal dünyasıyla birleştirerek merak uyandırıyor, bir sayfadan bir sayfaya atlatıyor.

Yazar Barış Müstecaplıoğlu, bilimkurgu romanı “Osmanlı Cadısı”nın ardından bu kez fantastik öykülerden oluşan yeni kitabı ‘Gerçekler Kırıldı’ ile okur karşısına çıktı. Perg Efsaneleri serisinin yanı sıra Türk fantazyaya türüne Şamanlar Diyarı gibi bir fantastik seriyi de kazandıran Müstecaplıoğlu, okurlarına bu kez öyküleriyle fantastik edebiyatın ve bilimkurgunun renkli, şaşırtıcı, efsunlu dünyasının kapılarını açıyor. Müstecaplıoğlu’nun öykülerinde robotlar, büyücüler, uzaylılar, hayaletler, şamanlar yol arkadaşı oluyor. Kimi zaman Perg ve Delkarna diyarlarına kimi zaman da bilinmeyen gizemli gezegenlere misafir oluyor. Bu efsunlu diyarlarda geçen öykülerin başkahramanlarından biri de İstanbul. İstiklal Caddesi’nde uyuyan aslanlar, gökyüzüne yükselen Kız Kulesi, Beşiktaş’ta rastlanılan ‘yabancılar’, distopik İstanbul’un hallerinden yalnızca bazıları. “Hayali Zamanlar”, “Hayali Diyarlar” ve “Hayali Yaşamlar” başlıkları altında on üç öyküden oluşan Gerçekler Kırıldı, kurduğu bu gizemli evrenle, okuru öykü atmosferi içine sokmayı başarıyor. Müstecaplıoğlu’nun bir diğer başarısı da bilinmeyene ve geleceğin gizemleri üzerinden kurguladığı öykülerinde merak unsurunu eksik etmemesi.

İlgaz Gökırmaklı

GELECEĞİN GİZEMİ

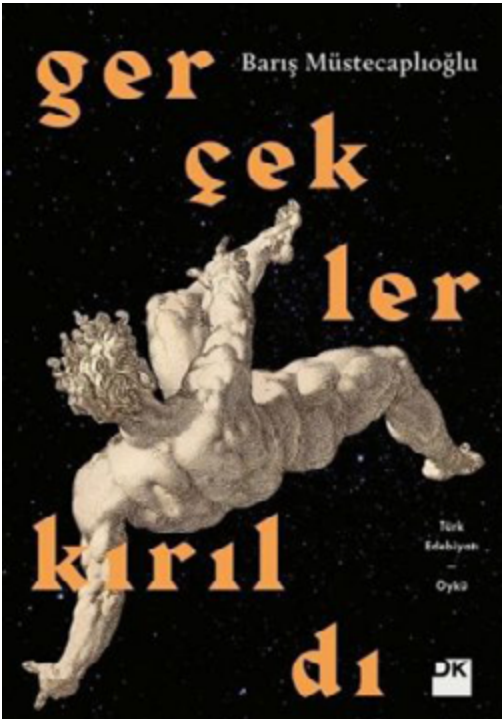
Empatan, tüm duyguların yaşanılan mekânda bir iz bıraktığı ve bu izlerin bazı özel yetenekliler tarafından hissedilebildiği bir evreni resmediyor. Özel yeteneğiyle cinayetlerin ardındaki sır perdesi aralayan bir empatan ve dostu olan emniyet amiri çözmeleri gereken bir vaka üzerinde çalışıyorlar ancak işler bu kez her zamankinden biraz daha zor. Yabancı, distopik bir İstanbul'u resmederek, yaşamın sürprizlerinin hiç beklenmedik anlarda orta çıkabileceğini hatırlatıyor. Bir kazada ailesini kaybetmesinin ardından kendini suçlayan ve o günden itibaren hayatını bir amaç uğruna devam ettiren bir babanın onu bekleyen şaşırtıcı bir 'yabancı'nın' öyküsü.

Müstecaplıoğlu, Gezegenin Oyunu ile okurlarını bir kere daha farklı diyarlara yolculuğa çıkararak, bu kez bir oyunun kahramanlarının maceralarına konuk ediyor. Hakkında çok az şey bilinen gizemli gezegenlerde dolaşan kahramanlar farklı bir evrende olsa da insanın değişmeyen kazanma hırsına yenik düşünce, gezegenin öfkesi bu kez kontrolden çıkıyor. Avcı, insanlık tarihinin en bilinen keşiflerinden birine kısa sürede ulaşan bir avcının hikayesi. Avın ve avcının her an değişebileceği bu gizemli dünyada yeri geliyor İstiklal Caddesi'nde uyuyan aslanlar ortaya çıkıyor yeri geliyor Çırağan Sarayı geçmişten fısıldıyor.

HAYAL MAKİNESİ

Hayal Makinesi ise "Hayalleri görünür kılan bir makine olsaydı neler olurdu?" sorusuyla kafa karıştırıyor; hakimiyet kurma, hayaller ve özgürlük kavramlarını farklı bir bakış açısıyla ele alıyor. Kapısı hiç açılmayan ancak mucizelere ev sahipliği yapan Rıfat Efendi ve Mucizeler Konağı'nda "Yaşamayı anlamlı kılan bildiklerimiz değil bilmediklerimiz, gördüklerimiz değil görmediklerimizdir" mottosu vurgulanırken; İksir Ustaları bir şeyleri değiştirmek için kurulan hayaller ve karşılaşılan engeller arasındaki çizgide ilerliyor. Kayıp Rıhtım da ise kayıp ruhların kısa süreli huzura kavuşması anlatılıyor. Son öykü Albert Long Hall'in Hayaletleri ise hatıralarla zenginleşen mekanları, geçmişle kurulan gönül bağlarını iki hayaletin gözünden aktarıyor; insanın yalnızca mutlu olduğu zamanlara ve anılara ait olabileceğini hatırlatıyor.

Gerçekler Kırıldı, doğru bildiklerimizin ya da alışkanlıklarımızın günün birinde kökten değişebileceğini, geçmişin kimi zaman hatırlamakta zorlanacağımız tozlu anılara dönüşebileceğini kısacası gerçek bildiklerimizin tamamen 'kırılabilirliğini' hatırlatıyor. Yazar öyküleriyle okuyucuları birbirinden farklı duygular arasında dolaştırırken; gerçek insan yaşamlarını kendi hayal dünyasıyla birleştirerek merak uyandırıyor, bir sayfadan bir sayfaya atlatıyor.

Gerçekler Kırıldı, Barış Müstecaplıoğlu, 232 syf., Doğan Kitap, 2019.

ETKİNLİK

ADRENALINA

04 Haziran 2019

Saat: 21:45

Chapito,
Antalya

CAN GOX

07 Haziran 2019

Saat: 20:30

Holly Stone Performance
Hall,
Antalya

GECE SEMPOZYUMU

11 Haziran 2019

Saat: 21:00

Zorlu PSM, Sky Lounge,
İstanbul

FERRY CORSTEN

14 Haziran 2019

Saat: 21:00

%100 Studio,
İstanbul

ETKİNLİK

**KÜRÜNDEN
KABARE**

14 Haziran 2019

Saat: 21:00

Dada Salon Kabarett,
İstanbul**BOULANGER TRIO**

18 Haziran 2019

Saat: 21:00

Odeon - Efes Antik Kenti,
İzmir**SERTAB ERENER**

20 Haziran 2019

Saat: 21:00

Zorlu PSM - Turkcell
Sahnesi,
İstanbul**DON KIŞOT'UM
BEN**

26 Haziran 2019

Saat: 21:00

Denizli Açık hava
Tiyatrosu,
Denizli

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

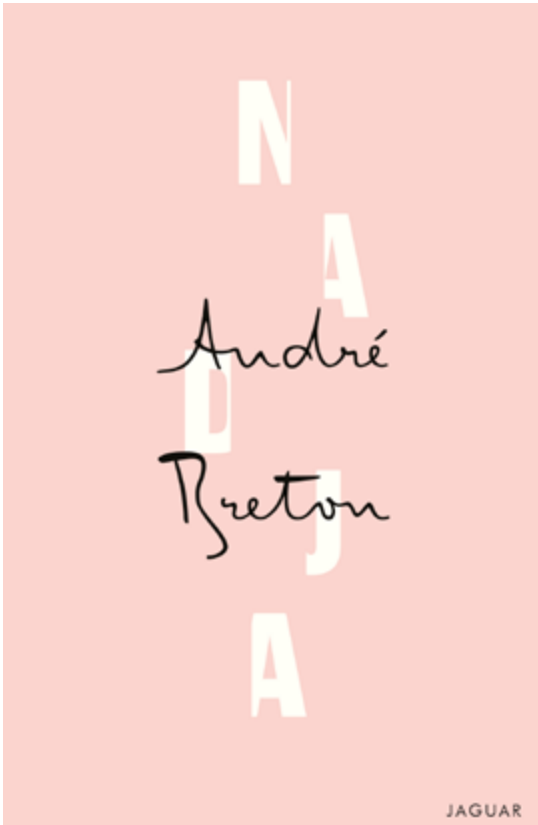

Oku

Yazar: İdris Baluken

Yayınevi: Dipnot Yayınları

Sayfa Sayısı : 184

Nadja

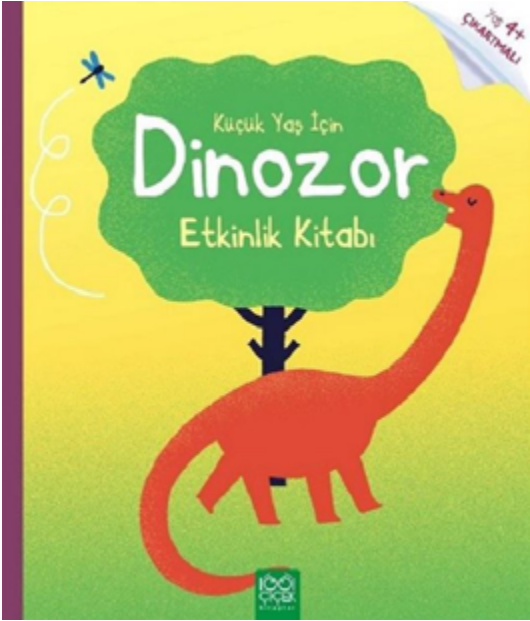
Yazar: André Breton

Çevirmen: İsmet Birkan

Yayınevi: Jaguar

Sayfa Sayısı: 145

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Küçük Yaş İçin Dinozor Etkinlik Kitabı

Yazar: **Rebecca Gilpin**

Yayınevi: **1001 Çiçek**

Sayfa Sayısı : **64**

Bir Yaz Gecesi Rüyası

Yazar: **William Shakespeare**

Yayınevi: **1001 Çiçek**

Sayfa Sayısı: **48**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

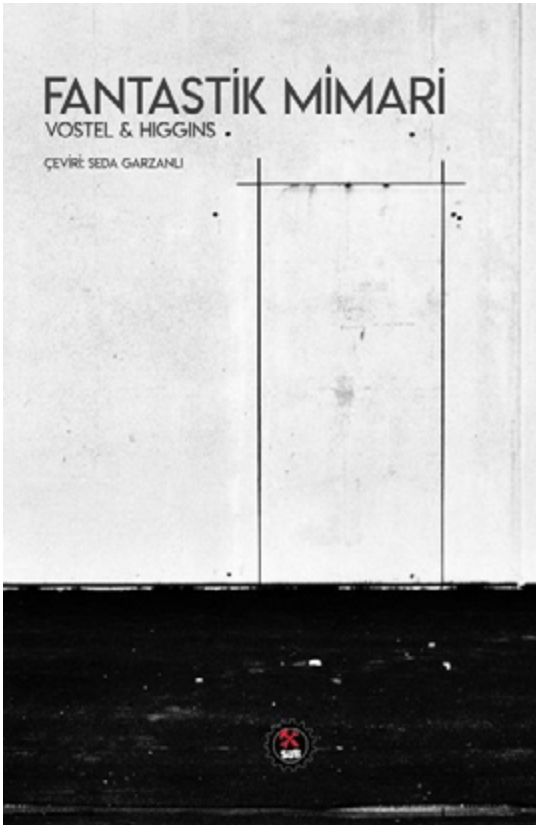

Filozof Kedi ile Cesaret

Yazar: Ghislaine Dulier

Yayınevi: 1001 Çiçek

Sayfa Sayısı : 40

Fantastik Mimari

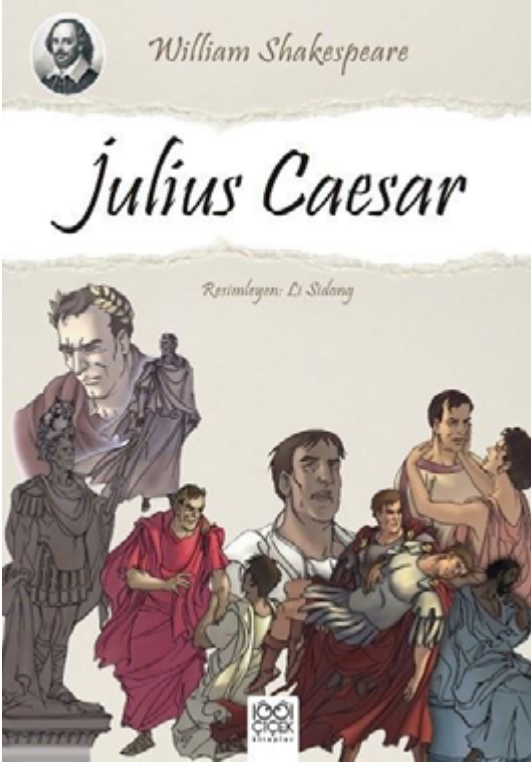
Yazar: Vostel - Higgins

Çevirmen: Seda Garzanlı

Yayınevi: Sub Yayınları

Sayfa Sayısı: 96

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Julius Caesar

Yazar: William Shakespeare

Yayınevi: 1001 Çiçek

Sayfa Sayısı : 48

Proleterler için Patafizik Dersleri

Yazar: Onur Akyıl

Yayınevi: Can Yayınları

Sayfa Sayısı: 104

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Küçük Pis Yeşil Böcek

Yazar: Füsun Çetinel

Yayınevi: Günışığı Kitaplığı

Sayfa Sayısı : 88

Peri Kızı Af Buyrun

Derleyen: Polat Özlüoğlu

Yayınevi: Can Yayınları

Sayfa Sayısı: 152

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kız Kardeşim Seri Katil

Yazar: Oyinkan Braithwaite

Çevirmen: Betül Şenkal

Yayınevi: Mundi

Sayfa Sayısı : 224

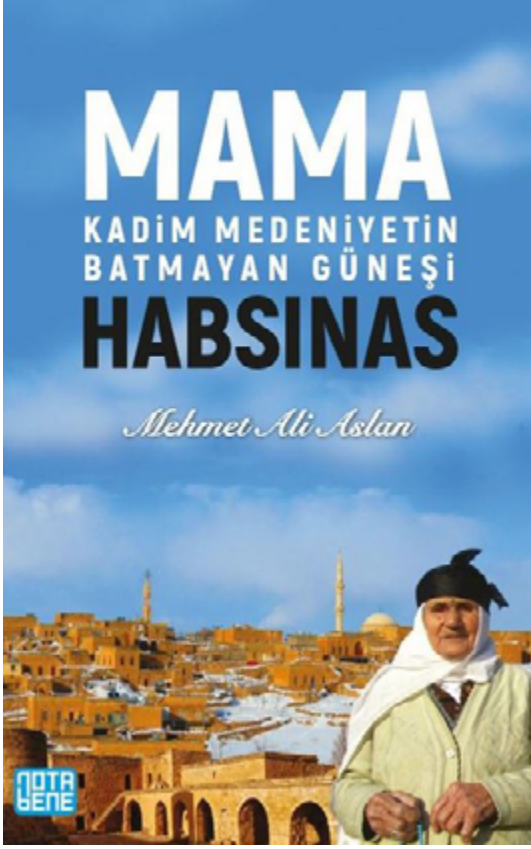
Boşluğun Dansı

Yazar: Meltem Tekin

Yayınevi: Gece Kitaplığı

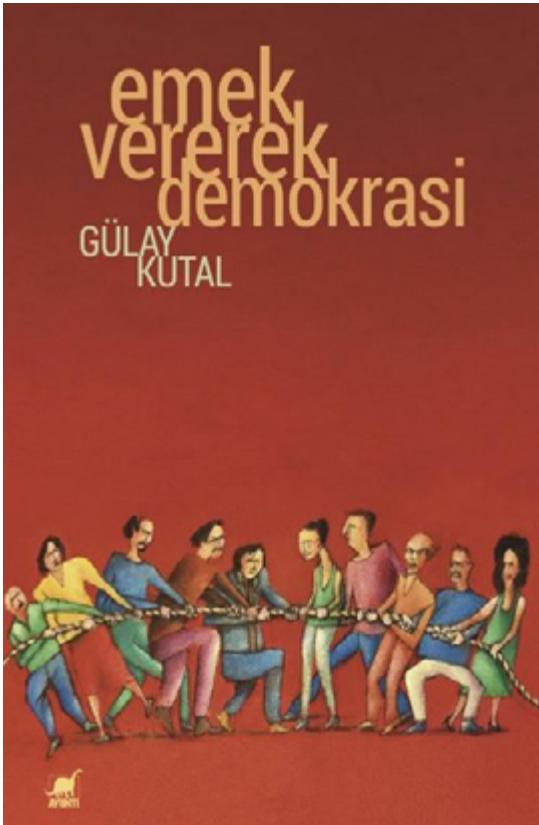
Sayfa Sayısı: 106

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mama Habsinas-Kadim Medeniyetin Batmayan Güneşi

Yazar: Mehmet Ali Aslan
Yayınevi: Nota Bene Yayınları
Sayfa Sayısı : 168

Emek Vererek Demokrasi

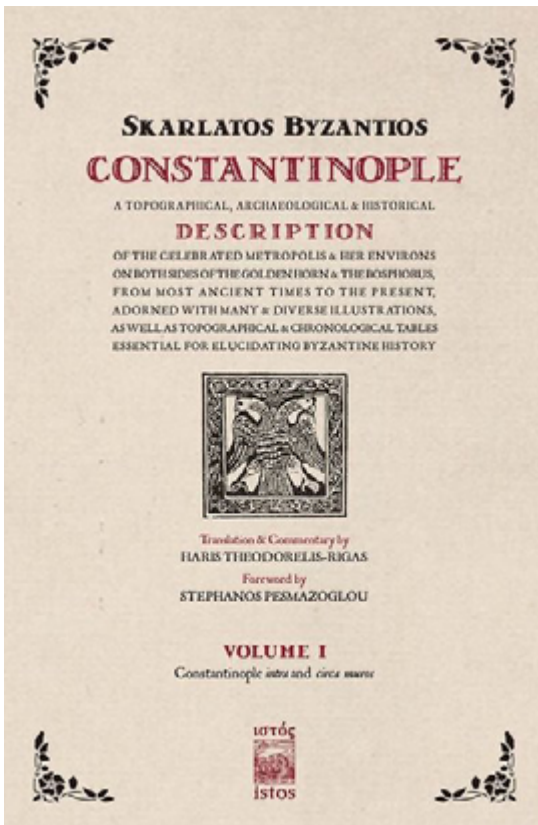
Yazar: Gülay Kutal
Yayınevi: Ayrıntı Yayınları
Sayfa Sayısı: 272

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İfşa

Yazar: **Toygun Atilla**
Yayınevi: **Kırmızı Kedi**
Sayfa Sayısı : **62**

Constantinople

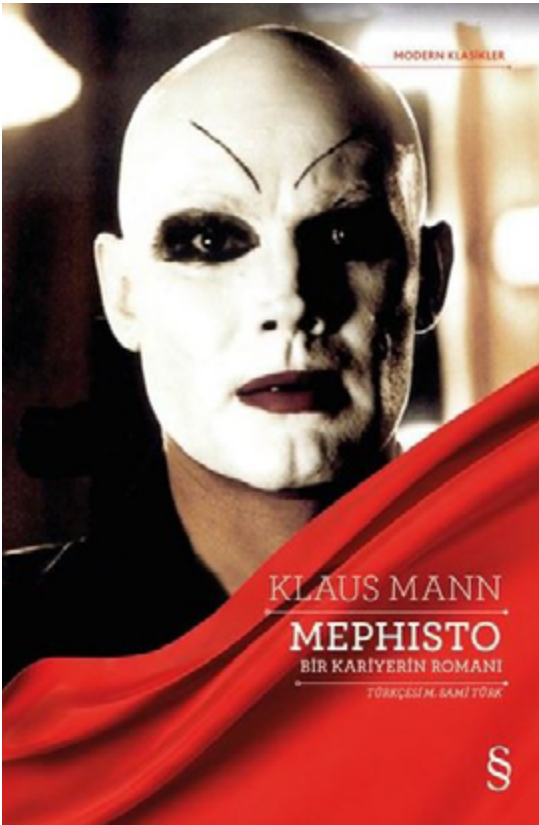
Yazar: **Skarlatos Byzantios**
Yayınevi: **İstos Yayınları**
Sayfa Sayısı: **856**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kütleçekim-Ağır Bir Konu Üzerine Kısa Gezinti

Yazar: A. Zee
Çevirmen: Tonguç Rador
Yayınevi: Ginko Bilim
Sayfa Sayısı : 181

Mephisto-Bir Kariyerin Romanı

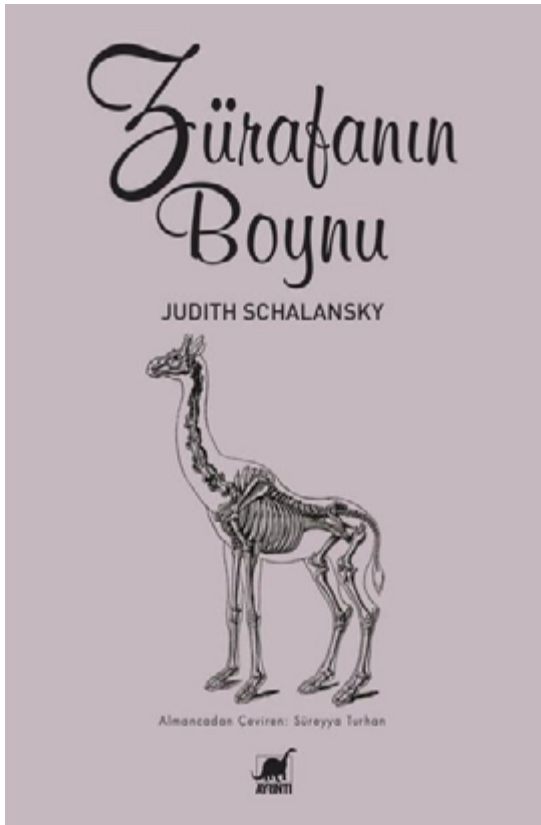
Yazar: M. Sami Türk
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 370

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Serengeti Yasaları

Yazar: Sean B. Carroll
Çevirmen: Çağatay Tarhan
Yayınevi: Ginko Bilim
Sayfa Sayısı : 268

Zürafanın Boynu

Yazar: Judith Schallansky
Çevirmen: Süreyya Turhan
Yayınevi: Ayrintı Yayınları
Sayfa Sayısı: 160

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

BEHÇET KEMAL YEŞİLBURSA

Bağdat Paktı

1950-1959

YERKÇESİ NUR NÖRVEN

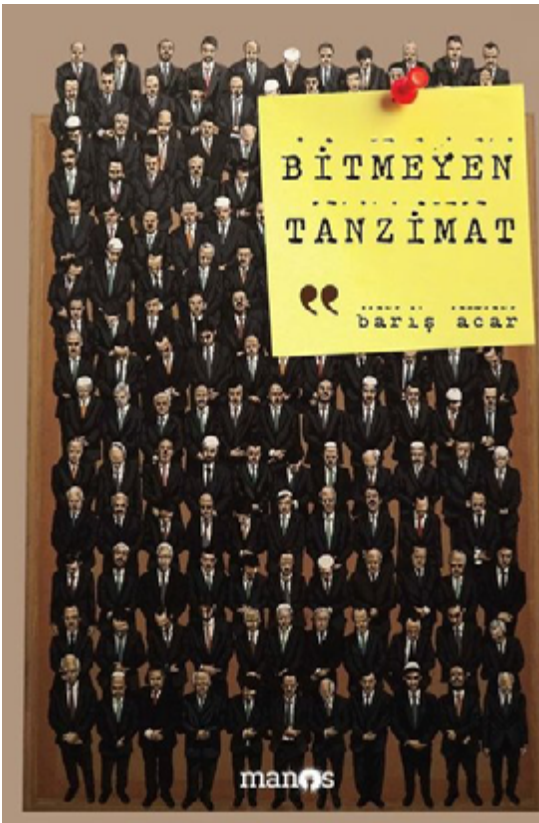

Bağdat Paktı 1950-1959

Yazar: Behçet Kemal Yeşilbursa

Yayınevi: VakıfBank Kültür Yayınları

Sayfa Sayısı : 368

Bitmeyen Tanzimat

Yazar: Barış Acar

Yayınevi: Manos

Sayfa Sayısı: 324

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

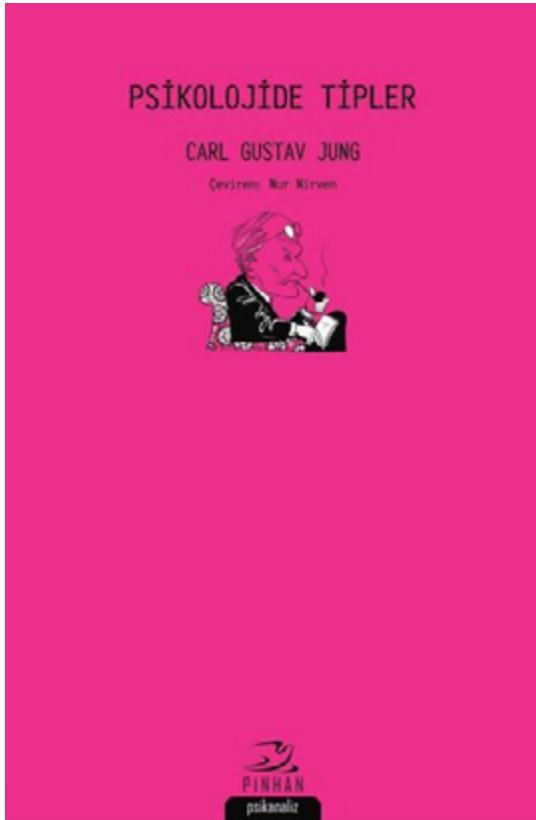

Bir Kalem Kuş Olmuş

Yazar: **Serkan Gezmen**

Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**

Sayfa Sayısı : 72

Psikolojide Tipler

Yazar: **Carl Gustav Jung**

Çevirmen: **Nur Nirven**

Yayınevi: **Pinhan Yayıncılık**

Sayfa Sayısı: 512

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Bir Haziran Gecesi-Stonewall Devrimi'nin Biyografik Çözümlemesi

Yazar: **Diren Demir**

Yayınevi: **Kaos Çocuk Parkı**

Sayfa Sayısı : 154

Paradise Pansiyon

Yazar: **Onur Özgüner**

Yayınevi: **Kaos Çocuk Parkı**

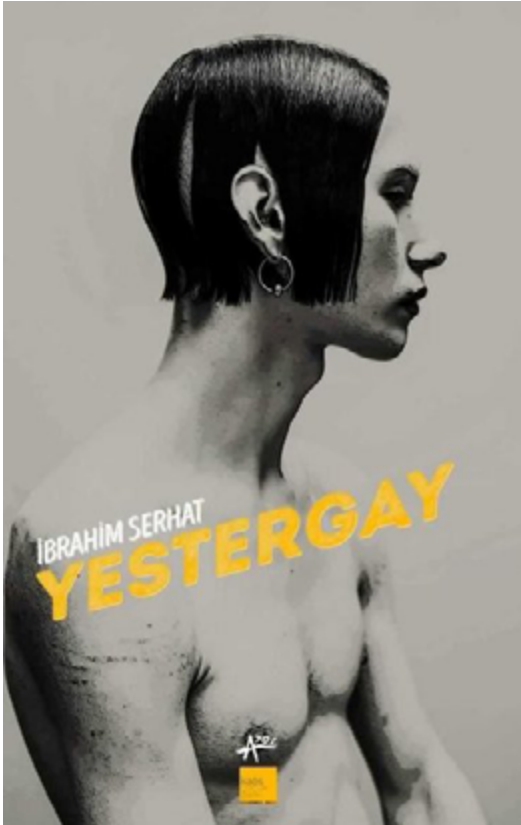
Sayfa Sayısı: 112

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

On Üç Sıfır Sıfır

Yazar: Ercan y Yılmaz
Yayınevi: Sel Yayıncılık
Sayfa Sayısı : 88

Yestergay

Yazar: İbrahim Serhat Canbolat
Yayınevi: Kaos Çocuk Parkı
Sayfa Sayısı: 66

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

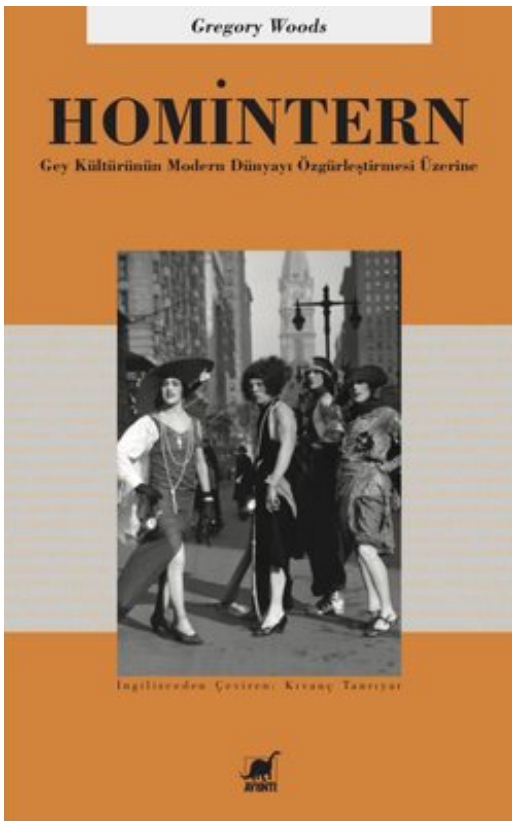

Mapusane Çeşmesi

Yazar: Adnan Veli

Yayınevi: Kırmızı Kedi

Sayfa Sayısı : 480

Homintern-Gay Kültürünün Modern Dünyayı Özgürleştirmesi Üzerine

Yazar: Gregory Woods

Yayınevi: Ayrıntı Yayınları

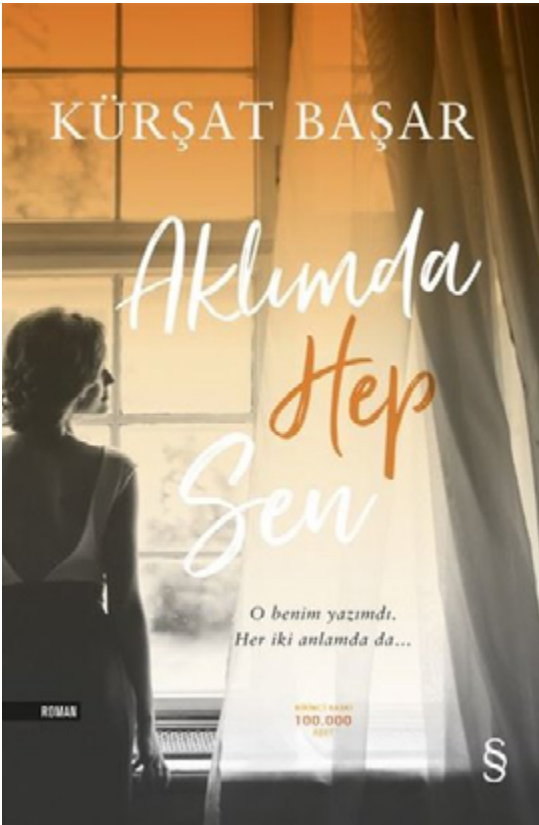
Sayfa Sayısı: 576

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Armut'un A'sı Zürafa'nın Z'si

Yazar: **Birol Bayram**
Yayınevi: **Nesin Yayınevi**
Sayfa Sayısı : **44**

Aklımda Hep Sen

Yazar: **Kürşat Başar**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **392**

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

1. Bir İdam Mahkumunun Son Günü

Victor Hugo , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

2. 1984

George Orwell, Can Yayınları

3. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

4. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

6. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

7. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki Yayınları

8. Beyaz Zambaklar Ülkesi

Grigory Petrov, Karbon Kitaplar

9. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

10. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

11. Fareler ve İnsanlar

John Steinbeck, Sel Yayıncılık

12. İçimizdeki Şeytan

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

13. Cesur Yeni Dünya

Aldous Huxley, İthaki Yayınları

14. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

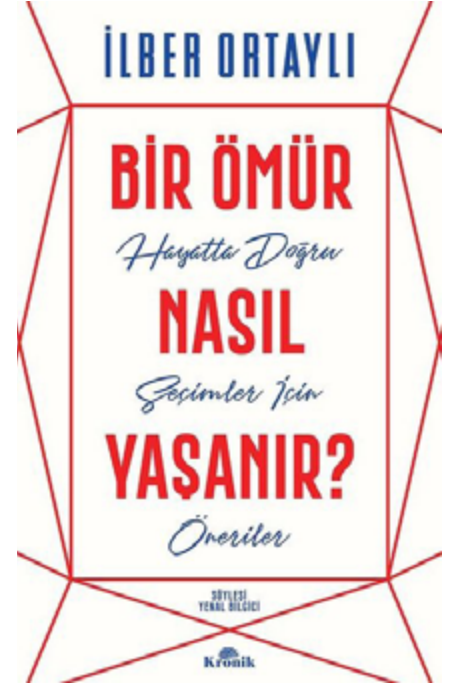
15. On Dakika Otuz Sekiz Saniye

Elif Şafak, Doğan Kitap

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT DIŞI**

- 1. Bir Ömür Nasıl Yaşanır?**
Hayatta Doğru Seçimler İçin Öneriler
İlber Ortaylı, Kronik Kitap
- 2. Momo**
Michael Ende, Pegasus Yayınları
- 3. Tüfek, Mikrop ve Çelik**
Jared Diamond, Pegasus Yayınları
- 4. Kendine İyi Davran Güzel İnsan**
Beyhan Budak, Destek Kitap
- 5. Metastaz**
Barış Pehlivan-Barış Terkoğlu, Kırmızı Kedi
- 6. Gerçek Tıp Yitik Şifanın İzinde**
Aidin Salih, Yitik Şifa
- 7. İfsa**
Toygun Atilla, Kırmızı Kedi
- 8. Her Şey Değişir**
Anette Inselberg, Destek Yayınları
- 9. IKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı**
Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap
- 10. Sirkadiyen Beslenme**
Ayşegül Çoruhlu, Doğan Kitap
- 11. İyi Hissetmek**
Dr. David Burns, Psikonet Yayınları
- 12. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens**
Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap
- 13. Türk Askeri Kültürü**
Kolektif, Kronik Kitap
- 14. İrade Terbiyesi**
Jules Payot, Ediz Yayinevi
- 15. Vazgeçebilmek**
Guy Finley, Destek Yayınları

gazete
duvaR. 'dan oku

37.

[William Blake'in anarşizan fikirleri](#)

